

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Форма навчання	денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Лукашук Софії Іллівни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему **Україна в системі геоекономічного суперництва
США та Китаю**

(повна назва теми)

за матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник

д.пед.н., професор

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

Кулішов В.В.

(прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри

від «08» червня 2026р. № 12

Завідувач кафедри

(підпис)

д.е.н., доцент

І. МАКСИМОВА

Кривий Ріг – 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ**

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Форма навчання	денна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач І. МАКСИМОВА
кафедри
(підпис) (Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)
«15» червня 2026 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ
Лукашук Софії Іллівни**

1. Тема роботи **Україна в системі геоекономічного суперництва США та Китаю**

Керівник роботи Кулішов Володимир Васильович, д.пед.н., професор
затверджено наказом закладу вищої освіти від «06» квітня 2026 р. № 233-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «15» червня 2026 р.

3. Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретичні основи геоекономічного суперництва у світовій економіці

Розділ 2. Аналіз геоекономічного суперництва США та Китаю

Розділ 3. Наслідки геоекономічного суперництва для України та можливості адаптації

Об'єкт дослідження: процеси міжнародної економічної конкуренції у сучасній системі світового господарства.

Предмет дослідження: геоекономічне суперництво між США та Китаєм та його вплив на світову економіку і економічний розвиток України.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: дослідження особливостей геоекономічного суперництва США та Китаю, визначення його впливу на світову економіку та аналіз можливих наслідків для України.

5. Дата видачі завдання «06» квітня 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата)
1	Підготовка розділу 1	24.04.2026 р.	24.04.2026 р.
2	Підготовка розділу 2	11.05.2026 р.	11.05.2026 р.
3	Підготовка розділу 3	01.06.2026 р.	01.06.2026 р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програми StrikePlagiarism	до 04.06.2026 р.	04.06.2026 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 12.06.2026 р.	12.06.2026 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 15.06.2026 р.	15.06.2026 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	15.06.2026 р.	Реєстраційний № 5 «15» червня 2026 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	15.06.2026 р.	15.06.2026 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 16.06.2026 р.	до 16.06.2026 р.

Завдання підготував науковий керівник

(підпис) В. КУЛШОВ
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Завдання одержав

(підпис) С. ЛУКАШУК
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Лукашук Софія Іллівна. Україна в системі геоекономічного суперництва США та Китаю. – Рукопис. Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини. Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2026.

107 с., 7 табл., 2 рис., 103 літ. джерела.

У кваліфікаційній бакалаврській роботі всебічно розглянуто теоретичні засади та сутність геоекономічного суперництва у сучасній світовій економіці. Проаналізовано основні теорії міжнародної економічної конкуренції держав та визначено ключові фактори, що впливають на формування геоекономічного протистояння між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою.

Досліджено сучасний стан економічних позицій США та Китаю. Проведено глибокий аналіз специфіки їхніх торговельно-економічних відносин. Оцінено вплив конкуренції між цими двома наддержавами на глобальні економічні процеси, трансформацію міжнародної торгівлі, боротьбу за технологічне лідерство та перерозподіл світових інвестиційних потоків.

Особливу увагу приділено аналізу наслідків геоекономічного суперництва США та Китаю для економічного розвитку України. Визначено основні можливості, використання «ніаршорінгу» та «френд-шорінгу», а також ключові ризики.

Запропоновано комплекс рекомендацій щодо формування ефективної економічної стратегії України, яка передбачає відмову від інерційного сировинного розвитку на користь високотехнологічних галузей, диверсифікацію зовнішньоекономічних зв'язків, залучення іноземних інвестицій та зміцнення національної економічної безпеки.

Ключові слова: геоекономічне суперництво, міжнародна економічна конкуренція, торговельно-економічні відносини, економіка США, економіка Китаю, світова економіка, економічна стратегія України, економічна безпека, глобальні ланцюги постачання, ніаршоринг.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	9
1.1 Сутність та поняття геоекономічного суперництва.....	9
1.2. Основні теорії міжнародної економічної конкуренції держав	23
1.3. Фактори формування геоекономічного суперництва США та Китаю.....	30
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА США ТА КИТАЮ	36
2.1 Економічні позиції США та Китаю у світовій економіці	36
2.2 Торговельно-економічні відносини між США та Китаєм.....	42
2.3 Вплив суперництва США та Китаю на світову економіку	53
Висновки до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3 НАСЛІДКИ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА ДЛЯ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ	63
3.1 Вплив суперництва США та Китаю на економіку України.....	63
3.2 Можливості та ризики для України у новій геоекономічній реальності	72
3.3 Рекомендації щодо економічної стратегії України	84
Висновки до розділу 3	92
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації світова економіка зазнає суттєвих трансформацій, що пов'язані з посиленням конкуренції між провідними державами світу. Однією з найважливіших тенденцій сучасних міжнародних економічних відносин є формування геоекономічного суперництва між найбільшими економіками світу, насамперед між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою. Протягом останніх десятиліть Китай демонструє стрімке економічне зростання, що дозволило йому посісти провідні позиції у світовій економіці та стати одним із головних конкурентів США у сфері міжнародної торгівлі, технологій, інвестицій та фінансів.

Геоекономічне суперництво між США та Китаєм набуває комплексного характеру та охоплює різні сфери економічної діяльності, включаючи міжнародну торгівлю, технологічну конкуренцію, боротьбу за контроль над глобальними ланцюгами постачання, інвестиційну діяльність та формування нових економічних союзів. У сучасному світі економічна конкуренція між цими державами дедалі більше впливає на структуру світового господарства, міжнародні торговельні відносини, інвестиційні потоки та глобальні економічні процеси.

Актуальність дослідження геоекономічного суперництва США та Китаю має у контексті його впливу на інші країни світу. Конкуренція між цими державами створює нові можливості та виклики для світової економіки, змінює структуру міжнародної торгівлі та впливає на формування глобальних економічних стратегій. Для України аналіз цього процесу є особливо важливим, оскільки країна інтегрована у світову економічну систему та відчуває вплив глобальних економічних тенденцій. В умовах сучасних економічних трансформацій Україна повинна враховувати особливості геоекономічного суперництва між провідними державами світу для формування ефективної зовнішньоекономічної політики, розвитку міжнародної торгівлі та залучення інвестицій. Саме тому дослідження особливостей геоекономічного суперництва

США та Китаю, а також його наслідків для світової економіки та України є актуальним науковим завданням.

Теоретичні та практичні аспекти міжнародної економічної конкуренції та геоекономічних процесів досліджували багато зарубіжних та вітчизняних науковців. Значний внесок у розвиток теорії міжнародної економічної конкуренції зробили такі дослідники, як А. Сміт, Д. Рікардо, М. Портер та інші. Питання геоекономіки та глобальних економічних трансформацій розглядали у своїх працях сучасні економісти та дослідники міжнародних відносин.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є дослідження особливостей геоекономічного суперництва США та Китаю, визначення його впливу на світову економіку та аналіз можливих наслідків для України.

Для досягнення поставленої мети у роботі необхідно вирішити такі **завдання:**

1. розкрити сутність та поняття геоекономічного суперництва;
2. проаналізувати основні теорії міжнародної економічної конкуренції держав;
3. визначити фактори формування геоекономічного суперництва між США та Китаєм;
4. проаналізувати сучасний стан економічних відносин між США та Китаєм;
5. дослідити основні напрями економічної конкуренції між цими державами;
6. визначити вплив геоекономічного суперництва США та Китаю на світову економіку;
7. оцінити можливі наслідки цього суперництва для економіки України.

Об'єктом дослідження є процеси міжнародної економічної конкуренції у сучасній системі світового господарства.

Предметом дослідження є геоекономічне суперництво між США та Китаєм та його вплив на світову економіку і економічний розвиток України.

У процесі дослідження були використані такі **методи дослідження**: методи аналізу та синтезу, порівняльний метод, системний підхід, статистичний аналіз, а також методи узагальнення та логічного аналізу. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, аналітичні матеріали міжнародних організацій, статистичні дані міжнародних економічних інституцій, а також офіційні публікації державних органів.

Структура кваліфікаційної бакалаврської роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглянуто теоретичні основи гео економічного суперництва держав. Другий розділ присвячений аналізу особливостей економічної конкуренції між США та Китаєм. У третьому розділі досліджено вплив цього суперництва на світову економіку та визначено можливі наслідки для України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

1.1. Сутність та поняття геоекономічного суперництва

Сучасний світ став ареною, де кордони між економічною доцільністю та політичною стратегією практично стерлися. Глобалізація, попри свою початкову мету об'єднати світ, створила складну мережу взаємозалежностей, які держави дедалі частіше використовують як інструменти тиску. Розвиток міжнародної торгівлі та фінансових ринків перетворив звичайні комерційні угоди на елементи великої геополітичної гри. Сьогодні володіння передовими технологіями, такими як штучний інтелект чи напівпровідники, визначає не лише прибутки корпорацій, а й оборонну здатність цілих націй. У цій новій системі міжнародних відносин економічні фактори стали фундаментом національної безпеки.

Геоекономічне суперництво виходить далеко за межі звичайної конкуренції фірм, перетворюючись на боротьбу за контроль над критично важливими ресурсами та логістичними маршрутами. Держави прагнуть забезпечити собі технологічне лідерство, щоб диктувати стандарти майбутнього та зберігати суверенітет у цифровому просторі [26, с.253]. Енергетична безпека та доступ до рідкоземельних металів стають причинами для формування нових стратегічних альянсів та торговельних блоків. Одним із ключових індикаторів у боротьбі за глобальне технологічне лідерство та забезпечення національного суверенітету є рівень інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Порівняльний аналіз динаміки валового внутрішнього продукту за паритетом купівельної спроможності (ПКС) дозволяє оцінити реальні зміни у глобальному економічному балансі між США та КНР, що зображено на Рис. 1.1.

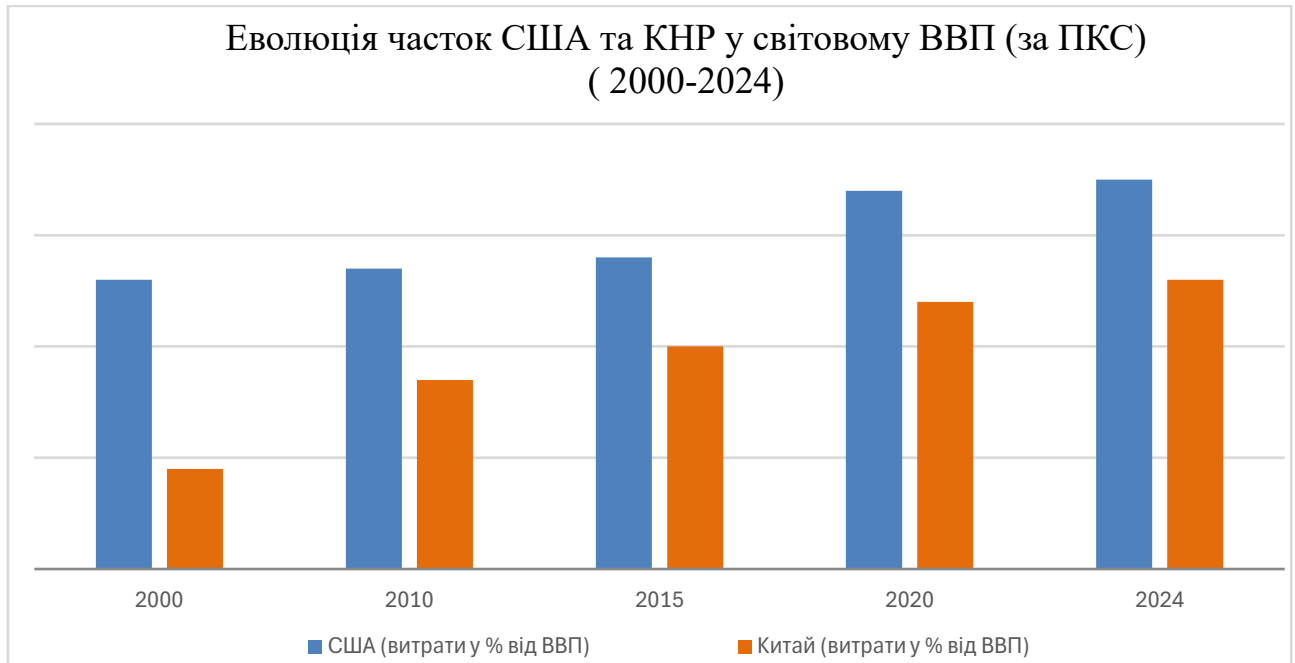

Рис. 1.1. Еволюція часток США та КНР у світовому ВВП (за ПКС). Складено автором на основі [26]

Дані Рис. 1.1 демонструють стрімке скорочення економічного розриву між двома країнами. Якщо на початку 2000-х років частка Китаю у світовому ВВП за ПКС була майже втричі нижчою за показники США, то станом на сьогодні КНР вийшла на рівень провідних економік світу, а за окремими оцінками навіть випередила США за цим показником. Важливо зауважити, що хоча США зберігають лідерство за номінальним ВВП, китайська стратегія «Made in China 2025» спрямована на досягнення повної самодостатності у стратегічних галузях (мікропроцесори, квантові обчислення, ШІ). Саме стрімке зростання економічної ваги Пекіна та його інвестицій у високі технології стало причиною запровадження Вашингтоном жорстких санкцій та обмежень на експорт технологій, що фактично трансформувало економічне суперництво у «технологічну холодну війну».

Сучасні стратегії державного розвитку базуються на трьох фундаментальних складових геоекономічного впливу, які тісно переплітаються між собою. По-перше, ключову роль відіграє технологічний протекціонізм, що полягає у свідомому обмеженні експорту критичних знань, патентів та

високотехнологічного обладнання задля стримування потенційних конкурентів. Це дозволяє державі-лідеру зберігати монополію на інновації та диктувати умови на глобальному ринку. Паралельно з цим активно застосовується фінансова дипломатія, де інвестиційні пакети та пільгові кредити стають інструментами м'якої сили для посилення політичної лояльності країн-реципієнтів. Таким чином, економічна допомога трансформується у важелі геополітичного впливу та стратегічної залежності. Нарешті, архітектура світової економіки неможлива без логістичного домінування, яке передбачає встановлення контролю над морськими портами, енергетичними трубопроводами та магістральними вузлами інтернету [41, с. 233]. Саме володіння цими «артеріями» глобалізації дає державі змогу фізично гарантувати свою безпеку та маніпулювати потоками товарів і даних у планетарному масштабі. Це глобальне протистояння докорінно змінює правила гри, змушуючи уряди дедалі частіше переглядати ліберальні принципи вільної торгівлі на користь стратегій «економічного націоналізму». Замість відкритості пріоритетом стає захист внутрішніх ринків та підтримка національних чемпіонів у стратегічних галузях [27]. Жорстка конкуренція за глобальні ринки збуту тепер супроводжується масштабними санкційними війнами та витонченими валютними маніпуляціями, що поступово дестабілізує усталений світопорядок. У таких умовах традиційна дипломатія відходить на другий план, поступаючись місцем здатності держави ефективно інтегрувати фінансові інструменти у свою зовнішню політику. Успіх на міжнародній арені сьогодні прямо залежить від гнучкості економічного апарату та вміння захистити свої ланцюги постачання від зовнішніх шоків. Геоекономіка фактично стає новою мовою сили, де в ролі аргументів замість зброї виступають прямі інвестиції, загороджувальні мита та ексклюзивні патенти. Формування закритих торговельних блоків створює нові роздільні лінії, які часто дублюють військові союзи минулого століття [45]. Держави, які раніше поклалися на аутсорсинг, тепер прагнуть повернути критичне виробництво додому, впроваджуючи політику «решорингу». Цей процес веде до фрагментації глобальної економіки, де кожен гравець намагається

мінімізувати вразливість перед зовнішнім тиском. Боротьба за стандарти майбутнього від зеленої енергетики до 6G - стає головним фронтом, на якому визначається майбутня ієрархія світу. Зрештою, здатність перетворювати економічну потужність на політичний капітал стає вирішальним фактором виживання у турбулентну епоху.

Термін «геоекономіка» вперше з'явився у науковому дискурсі у другій половині XX століття, ставши відповіддю на трансформацію характеру міжнародного протистояння після завершення Холодної війни. Він органічно поєднує два засадничі елементи - географічний та економічний, що дозволяє глибше зрозуміти складний взаємозв'язок між просторовим розташуванням держави та її господарською діяльністю. У сучасному світі боротьба за території дедалі частіше замінюється конкуренцією за контроль над ключовими ринками, енергетичними ресурсами та технологічними ланцюгами. Геоекономічна стратегія передбачає використання інвестицій, санкцій та торговельних преференцій як основних методів проектування національної сили на світовій арені [31]. Особливого значення при цьому набуває логістична інфраструктура, яка перетворює географічні переваги країни на реальні фінансові потоки. Держави прагнуть не лише забезпечити власну економічну безпеку, а й створити зони впливу через інтеграційні об'єднання та спільні індустріальні проекти. Водночас цифровізація економіки дещо розмиває фізичні кордони, змушуючи вчених переосмислювати поняття економічного простору в епоху глобальних мереж. Сьогодні здатність країни адаптувати свій внутрішній ринок до зовнішніх викликів стає визначальним фактором її політичної життєздатності. Таким чином, геоекономіка перетворюється на мистецтво управління ресурсами задля досягнення стратегічного панування без прямого застосування зброї. Взаємозалежність національних економік створює складну систему стримувань і противаг, де будь-який локальний конфлікт має миттєві глобальні наслідки. Зрештою, саме цей підхід дозволяє прогнозувати майбутні вектори розвитку цивілізації, спираючись на аналіз руху капіталу та інновацій.

Геоелекономіка розглядається не просто як підрозділ економіки, а як стратегічний напрям досліджень, що аналізує використання торговельних та фінансових інструментів для досягнення ключових політичних цілей. У межах цієї концепції традиційна територіальна експансія поступається місцем боротьбі за контроль над ринками, ресурсами та інноваційними вузлами. Просторовий фактор у геоелекономіці набуває нового змісту: тепер важливою є не лише площа держави, а й її включеність у глобальні ланцюги доданої вартості. У цьому контексті державні кордони перетворюються з ліній оборони на фільтри, що регулюють потоки капіталу, технологій та кваліфікованої робочої сили. Сучасне домінування визначається здатністю країни нав'язувати власні технічні стандарти та правила гри на міжнародних торговельних майданчиках. Фінансові санкції та експортний контроль стають «високоточною зброєю», здатною паралізувати економіку опонента без жодного пострілу. Особливого значення набуває володіння критичною інфраструктурою, такою як глибоководні порти, трубопроводи та підводні кабелі зв'язку. Держави прагнуть створювати ексклюзивні економічні зони, які гарантують їм безперебійний доступ до дефіцитної сировини та рідкоземельних металів. При цьому корпорації-гіганти часто виступають інструментами державної політики, реалізуючи національні інтереси під виглядом комерційної експансії. Сучасна геополітика зазнає фундаментальної трансформації, де традиційні методи домінування поступаються місцем новим «координатам впливу». Сьогодні сила держави визначається не лише чисельністю армії, а здатністю контролювати критичні вузли глобальної системи. Ось як виглядає ця нова архітектура сили:

1. Технологічний суверенітет

У центрі національної безпеки тепер стоїть не стільки територія, скільки інтелектуальна власність. Контроль над патентами та закритими циклами виробництва мікрочипів стає вирішальним фактором. Країни, що володіють технологіями «завтрашнього дня», отримують право визначати правила гри, перетворюючи дефіцит напівпровідників на інструмент стратегічного стримування.

2. Енергетична дипломатія

Енергоносії залишаються потужним важелем впливу, проте їхня роль еволюціонує. Енергетична дипломатія сьогодні - це гра на випередження, де доступ до ресурсів (традиційних або «зелених») використовується як прямий інструмент тиску або, навпаки, як найсильніший стимул для формування нових союзів. Енергія стає валютою лояльності в міжнародних відносинах.

3. Логістичне лідерство

Фізичний рух товарів через ключові світові артерії від морських проток до цифрових коридорів формує третій стовп впливу. Логістичне лідерство дозволяє державам не просто брати участь у торгівлі, а фактично диктувати її умови. Той, хто тримає руку на «пульсі» глобальних поставок, володіє здатністю блокувати або прискорювати економічний розвиток цілих регіонів.

Геоекономічна боротьба також переміщується у цифровий простір, де володіння великими даними прирівнюється до володіння нафтовими родовищами минулого століття. Взаємозалежність ринків створює парадоксальну ситуацію, коли економічне послаблення конкурента може водночас зашкодити власній фінансовій стабільності. Зрештою, перемога у геоекономічному протистоянні дістається тим акторам, які найшвидше адаптують свої господарські моделі до мінливих глобальних трендів. Таким чином, геоекономіка формує новий світовий порядок, заснований на інтелектуальній перевазі та ефективному управлінню ресурсами.

Науковці наголошують, що в сучасному світі економічна міць стає головним показником національної сили, витісняючи суто військові критерії. Це зумовлює перехід від «логіки конфлікту» до «логіки комерції», де державні інтереси реалізуються через інвестиційну експансію та технологічне домінування. Таким чином, геоекономіка перетворюється на інтелектуальний фундамент для розробки стратегій національної безпеки в умовах глобалізації. Вона допомагає державам ідентифікувати свої вразливі місця в системі міжнародного поділу праці та мінімізувати ризики від зовнішнього тиску. Зрештою, цей підхід дозволяє трактувати світову економіку як динамічне поле

битви, де переможцем стає той, хто краще володіє мистецтвом поєднання географічних переваг із фінансовими ресурсами. У межах цієї парадигми володіння передовими патентами та контроль над критичними алгоритмами штучного інтелекту важать більше, ніж кількість бронетехніки. Держави, що здатні диктувати умови в межах світових фінансових систем, отримують можливість стримувати опонентів через обмеження доступу до міжнародних розрахунків. Економічна стабільність стає першою лінією оборони, оскільки внутрішній споживчий ринок та стійка валюта забезпечують соціальний спокій і політичну легітимність. Геоелекономічна експансія часто маскується під виглядом міжнародної допомоги або пільгових кредитів, що створюють довгострокову боргову залежність країн-реципієнтів. Створення замкнених технологічних екосистем дозволяє лідерам ринку формувати лояльність цілих регіонів, прив'язуючи їх до власних стандартів обслуговування та програмного забезпечення. При цьому енергетична незалежність та диверсифікація джерел постачання сировини виступають ключовими елементами стратегічної автономії держави. У сучасному світі межа між економікою та політикою остаточно розмилася, перетворивши фінансові та торговельні зв'язки на поле активних протистоянь. Інструменти сучасної геоелекономічної боротьби дозволяють державам досягати стратегічних цілей без прямого військового втручання, використовуючи натомість механізми глобального ринку. Основними елементами цієї стратегії є:

Санкційний режим Торговельні ембарго та обмеження доступу до ринків стали легальним, але надзвичайно потужним засобом послаблення геополітичних суперників. Через блокування критичного імпорту або фінансових операцій агресор чи конкурент позбавляється ресурсів для розвитку, що робить санкції ключовим важелем зовнішнього тиску;

Інвестиційний скринінг Держави дедалі частіше впроваджують жорсткий контроль за іноземними капіталовкладеннями, особливо в оборонну сферу, енергетику та ІТ. Цей механізм дозволяє запобігти «тихій» втраті критичних

технологій та не допускає іноземного впливу на стратегічно важливі галузі національної економіки;

Валютні війни Маніпулювання курсами національних валют залишається дієвим способом завоювання ринків. Штучне знецінення власної валюти дозволяє країнам стимулювати експорт, роблячи свої товари дешевшими та конкурентоспроможнішими за кордоном, що фактично є боротьбою за глобальне споживання.

Комбінація цих інструментів створює середовище, де економічна потужність стає не просто показником добробуту, а головною зброєю у боротьбі за світове лідерство.

Здатність швидко переорієнтувати торговельні потоки в разі кризи стає критичною навичкою для будь-якого сучасного уряду. Взаємозв'язок між державним апаратом та великим бізнесом стає настільки тісним, що корпоративні стратегії фактично перетворюються на частину зовнішньої політики. У підсумку, геоекономічне мислення дозволяє державі не просто виживати в умовах жорсткої конкуренції, а й активно моделювати майбутню конфігурацію світової системи на свою користь.

Відповідно, геоекономічне суперництво можна визначити як специфічну форму міжнародної конкуренції між державами або потужними регіональними блоками, яка ведеться передусім за допомогою економічних інструментів. Її головною метою є не фізичне захоплення територій, а завоювання та утримання домінуючих позицій у глобальній господарській системі. На відміну від класичного геополітичного протистояння, де вирішальним аргументом завжди виступала військова міць, геоекономічне суперництво спирається на складні фінансові та торговельні механізми впливу. У цьому контексті основними важелями сили стають обсяги міжнародної торгівлі, стратегічні інвестиційні потоки та володіння передовими технологіями. Держави прагнуть не лише збагачення, а й створення такої структури взаємозалежності, де їхні партнери чи конкуренти стають вразливими до будь-яких економічних обмежень. Контроль над глобальними фінансами та платіжними системами дозволяє диктувати умови

навіть без прямого збройного втручання. Розбудова транскордонної інфраструктури, як-от транспортних коридорів чи цифрових мереж, перетворюється на інструмент закріплення географічних сфер впливу. Економічне домінування у цій системі координат стає гарантом національного суверенітету та стійкості перед зовнішніми загрозами. Сучасні держави розглядають доступ до ринків збуту як життєво необхідний ресурс, за який варто боротися на рівні з територіальною цілісністю. Використання митних бар'єрів, експортних обмежень та технологічних блокад формує нову тактику «некінетичної» війни. Зрештою, перемога у геоекономічному суперництві означає здатність країни встановлювати правила гри для всього світу, визначаючи напрямки розвитку глобальної цивілізації на десятиліття вперед. Така зміна парадигми змушує аналітиків переосмислити саме поняття «сили» в міжнародних відносинах XXI століття.

У сучасних наукових дослідженнях поняття геоекономічного суперництва посідає центральне місце, розглядаючись як один із ключових елементів трансформації міжнародної економічної системи. Зокрема, провідні дослідники наголошують, що у XXI столітті традиційна ринкова конкуренція між державами остаточно набула стратегічного характеру, перетворившись на інструмент прямої реалізації національних інтересів. Сьогодні держави прагнуть не просто до абстрактного економічного зростання, а до зміцнення своїх ієрархічних позицій у глобальній структурі розподілу праці. Забезпечення безперервного доступу до стратегічних ресурсів від енергоносіїв до рідкоземельних металів стає питанням національного виживання, а не лише комерційної вигоди. Уряди активно втручаються в ринкові процеси, щоб створити максимально сприятливі умови для розвитку власних національних економік, часто за рахунок обмеження можливостей для конкурентів. Такий підхід зумовлює перехід від глобального співробітництва до політики «гри з нульовою сумою», де виграш однієї сторони сприймається як автоматична поразка іншої. Важливим аспектом наукового аналізу є також вивчення того, як економічна потужність конвертується в політичну вагу на міжнародній арені. Дослідники вказують на те, що володіння

ключовими фінансовими вузлами та технологічними хабами дозволяє державам диктувати правила гри цілим регіонам. Формування нових економічних альянсів сьогодні часто нагадує створення військово-політичних блоків минулого, де економічна взаємозалежність виступає як стримуючий фактор і як зброя одночасно. Зрештою, геоекономічне суперництво в науковій літературі трактується як нова нормальність, що визначає динаміку розвитку людства на найближчі десятиліття. Держави, які не здатні адаптуватися до цих правил і захистити свій економічний суверенітет, ризикують опинитися на периферії світового прогресу. Тому розробка ефективних стратегій геоекономічного позиціонування стає першочерговим завданням для кожної країни, що претендує на суб'єктність у сучасному багатополлярному світі.

Геоекономічне суперництво формується під впливом кількох ключових факторів, що визначають динаміку сучасної світової системи. Перш за все, це всеохопна глобалізація світового господарства, яка сприяє безпрецедентно активному руху товарів, капіталу, передових технологій та кваліфікованої робочої сили між країнами. З одного боку, глобалізація відкриває колосальні нові можливості для прискореного економічного розвитку та інноваційного обміну, створюючи єдиний інформаційний і торговельний простір. Проте з іншого боку, цей процес неминуче посилює жорстку конкуренцію між провідними державами за стратегічний контроль над глобальними економічними процесами та ланцюгами створення вартості. Така взаємозалежність робить національні економіки вразливими до зовнішніх шоків, перетворюючи відкритість на потенційну загрозу безпеці. Уряди змушені балансувати між перевагами вільного ринку та необхідністю захисту критично важливих галузей від іноземного домінування. Важливим фактором стає також нерівномірність технологічного прогресу, яка створює глибоку прірву між лідерами інновацій та країнами, що лише наздоганяють. Це стимулює формування закритих екосистем та боротьбу за інтелектуальну власність, де володіння патентом прирівнюється до володіння стратегічним плацдармом. Окрім того, демографічні зміни та міграційні потоки змушують держави змагатися за «людський капітал» як

основний ресурс постіндустріальної епохи. Врешті-решт, сукупність цих чинників перетворює глобальну економіку на простір постійної напруги, де кожен успіх конкурента розглядається як виклик власному суверенітету. Другим критичним фактором, що підживлює геоекономічне протистояння, є глибока нерівномірність економічного розвитку різних країн світу. Суттєвий розрив у рівнях технологічного прогресу, обсягах фінансових ресурсів та потужності виробничого потенціалу створює природне підґрунтя для суперництва між державами, які прагнуть переглянути або зміцнити свої позиції у світовій ієрархії.

Ця диспропорція призводить до того, що розвинені країни намагаються законсервувати своє лідерство через контроль над високими технологіями, тоді як країни, що розвиваються, прагнуть прорвати «технологічну блокаду» та змінити свою роль сировинних додатків. Боротьба за статус «світового цеху» або «фінансового хабу» змушує держави вдаватися до агресивного протекціонізму та субсидування власних стратегічних галузей. Нерівномірність також проявляється у доступі до дешевих кредитів та капіталу, що дозволяє багатшим націям здійснювати експансію на ринки менш розвинених сусідів. У результаті, економічна відстань між глобальним Північчю та Півднем стає не лише статистичним показником, а й джерелом постійної геополітичної напруги. Держави, що опинилися в технологічній залежності, сприймають це як загрозу своєму суверенітету, що стимулює їх до створення альтернативних економічних союзів. Таким чином, нерівність у ресурсах перетворює світову економіку на простір, де кожен успішний крок наздоганяючої країни розцінюється лідерами як прямий виклик їхньому домінуванню. Зрештою, саме цей структурний перекис стає рушійною силою для формування нових центрів сили, які прагнуть перерозподілити світове багатство на свою користь.

Третім визначальним фактором є стрімке зростання ролі інновацій та високих технологій, які стали фундаментом сучасної постіндустріальної економіки. У XXI столітті саме технологічне лідерство, а не лише володіння природними ресурсами, перетворилося на один із ключових елементів

глобальної геоекономічної конкуренції. Держави, які спромоглися вирватися вперед у науково-дослідних розробках, отримують колосальні стратегічні переваги в міжнародній торгівлі, високотехнологічному виробництві та глобальній інвестиційній діяльності.

Володіння ключовими патентами у сферах штучного інтелекту, квантових обчислень та зеленої енергетики дозволяє країнам-лідерам фактично диктувати свої правила гри на світових ринках. Технологічна перевага трансформується у здатність контролювати критичну інфраструктуру інших держав, що робить інновації потужним інструментом геополітичного впливу. Крім того, монополія на унікальні цифрові платформи та алгоритми створює нові форми залежності, де доступ до оновлень чи програмного забезпечення може використовуватися як засіб тиску. Уряди провідних країн світу розглядають підтримку національних ІТ-гігантів як пріоритетне завдання державної безпеки, впроваджуючи масштабні програми субсидування та податкових пільг. Боротьба за таланти та «відтік мізків» стає частиною прихованої війни за інтелектуальний капітал, який є головним паливом економіки знань. Таким чином, здатність генерувати та впроваджувати інновації швидше за конкурентів визначає не лише рівень добробуту громадян, а й місце країни в ієрархії світового порядку. Зрештою, технологічний розрив стає нездоланим бар'єром для багатьох держав, закріплюючи домінування вузького кола технологічних наддержав.

Геоекономічне суперництво має низку характерних особливостей, які відрізняють його від інших форм міжнародної конкуренції. Насамперед, воно має комплексний характер, оскільки охоплює різні сфери економічної діяльності від міжнародної торгівлі та інвестицій до фінансових ринків та технологічного розвитку.

Ще однією важливою характеристикою геоекономічного суперництва є використання економічних інструментів для досягнення політичних цілей. Держави можуть застосовувати різні механізми економічного впливу, зокрема торговельні обмеження, санкції, інвестиційну політику або контроль над стратегічними ресурсами. Такі інструменти дозволяють державам впливати на

економічний розвиток інших країн та зміцнювати власні позиції у міжнародній системі. До основних інструментів геоекономічного суперництва належать:

- міжнародна торгівля та торговельна політика;
- інвестиційна діяльність та контроль над капіталами;
- валютна та фінансова політика;
- технологічний розвиток та інновації;
- економічні санкції та торговельні обмеження;
- контроль над стратегічними ресурсами;
- розвиток міжнародних транспортних та логістичних коридорів.

Особливо важливу роль у сучасному геоекономічному суперництві відіграє контроль над глобальними виробничими ланцюгами. Багато транснаціональних корпорацій організовують виробництво таким чином, що різні етапи виробничого процесу розміщуються у різних країнах. Це створює складну систему економічних взаємозв'язків, у межах якої держави намагаються зайняти найбільш вигідні позиції. Крім того, значний вплив на геоекономічні процеси мають міжнародні організації та економічні об'єднання. Організації, такі як Світова організація торгівлі, Міжнародний валютний фонд або регіональні економічні союзи, формують правила функціонування світової економіки. Участь держав у таких організаціях може як посилювати їхні економічні позиції, так і створювати нові форми конкуренції. Важливою рисою сучасного геоекономічного суперництва є також зростання ролі транснаціональних корпорацій. Великі міжнародні компанії мають значні фінансові ресурси, технологічний потенціал та доступ до глобальних ринків, що дозволяє їм суттєво впливати на економічні процеси у світі. У багатьох випадках діяльність транснаціональних корпорацій тісно пов'язана з економічною політикою держав, які підтримують національний бізнес на міжнародному рівні. Геоекономічне суперництво також проявляється у боротьбі за доступ до природних ресурсів, таких як енергетичні ресурси, рідкоземельні метали, вода та продовольство. Контроль над такими ресурсами має стратегічне значення для

економічної безпеки держав, тому конкуренція за них часто набуває глобального масштабу.

У сучасних умовах важливим напрямом геоекономічного суперництва є інфраструктурні проєкти міжнародного значення. Будівництво транспортних коридорів, морських портів, залізничних магістралей та енергетичних мереж дозволяє державам зміцнювати економічні зв'язки з іншими країнами та розширювати сферу свого впливу. Крім того, важливим елементом геоекономічного суперництва є економічна дипломатія. Вона передбачає використання дипломатичних інструментів для просування економічних інтересів держави на міжнародному рівні. Це може включати укладання торговельних угод, підтримку національного бізнесу за кордоном або залучення іноземних інвестицій.

Таким чином, геоекономічне суперництво є складним і багатогранним явищем, яке поєднує економічні, політичні та стратегічні аспекти міжнародних відносин. У сучасному світі економічна конкуренція між державами дедалі частіше стає основним інструментом боротьби за глобальне лідерство.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика геополітичного та геоекономічного суперництва

Критерій	Геополітичне суперництво	Геоекономічне суперництво
Основна мета	Територіальний та політичний контроль	Економічне домінування та вплив
Основні інструменти	Військова сила, дипломатичні союзи	Торівля, інвестиції, санкції, технології
Об'єкт суперництва	Території, сфери впливу	Ринки, ресурси, інновації
Головні суб'єкти	Держави, військові блоки	Держави, транснаціональні корпорації
Основні наслідки	Політичні конфлікти, війни	Торговельні війни, економічна залежність

Джерело. Складено автором на основі [26; 31]

Як видно з таблиці 1.1, геополітичне та геоекономічне суперництво мають спільну мету - посилення впливу держав у міжнародній системі, проте відрізняються за інструментами та характером реалізації. У сучасних умовах саме геоекономічні механізми дедалі частіше стають основним способом досягнення стратегічних інтересів держав.

Отже, геоекономічне суперництво можна розглядати як одну з ключових характеристик сучасної системи міжнародних економічних відносин. Воно відображає прагнення держав зміцнити свої позиції у світовій економіці, забезпечити доступ до ресурсів, технологій та нових ринків. У цьому контексті дослідження геоекономічного суперництва має важливе значення для розуміння сучасних глобальних процесів, а також для формування ефективної економічної політики держав.

1.2. Основні теорії міжнародної економічної конкуренції держав

Міжнародна економічна конкуренція є важливою складовою сучасної системи світового господарства. У процесі розвитку глобальної економіки держави постійно взаємодіють між собою, змагаючись за ресурси, інвестиції, технології, ринки збуту та економічний вплив. Саме тому у наукових дослідженнях значна увага приділяється вивченню теоретичних підходів, які пояснюють природу та механізми економічної конкуренції між державами. Формування основних теорій міжнародної економічної конкуренції відбувалося протягом тривалого історичного періоду [10]. Починаючи з класичної політичної економії і до сучасних концепцій глобальної економіки, науковці намагалися пояснити причини міжнародної торгівлі, фактори економічної могутності держав та особливості їхньої конкурентної боротьби у світовому господарстві.

Однією з перших теоретичних концепцій, що пояснює економічну взаємодію між державами, є класична теорія міжнародної торгівлі, розроблена представниками класичної політичної економії. Значний внесок у її формування зробили економісти XVIII–XIX століть, які досліджували закономірності

розвитку міжнародної торгівлі та економічної спеціалізації країн. Одним із основоположників цієї теорії є економіст Адам Сміт, який у своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» сформулював концепцію абсолютних переваг. Відповідно до цієї теорії, кожна країна повинна спеціалізуватися на виробництві тих товарів, які вона може виробляти з найменшими витратами порівняно з іншими країнами. Така спеціалізація сприяє підвищенню ефективності виробництва та розвитку міжнародної торгівлі. Подальший розвиток класичної теорії міжнародної торгівлі пов'язаний із працями економіста Девіда Рікардо, який сформулював теорію порівняльних переваг. Згідно з цією теорією, навіть якщо одна країна має абсолютні переваги у виробництві більшості товарів, міжнародна торгівля все одно є вигідною для обох сторін [6, с. 13]. Країни повинні спеціалізуватися на виробництві тих товарів, у яких їхні відносні витрати є найменшими. Класичні теорії міжнародної торгівлі заклали фундамент для подальшого розвитку теоретичних підходів до вивчення міжнародної економічної конкуренції. Вони показали, що економічна взаємодія між державами може бути взаємовигідною, однак водночас створює умови для конкуренції між національними економіками.

У XX столітті класичні підходи були доповнені новими теоретичними моделями, які враховували ширший спектр економічних факторів. Однією з найбільш відомих є теорія факторних переваг, розроблена економістами Елі Хекшером та Бертилем Оліном. Відповідно до цієї теорії, міжнародна торгівля виникає через відмінності у забезпеченості країн факторами виробництва, такими як праця, капітал, природні ресурси та технології. Країни експортують ті товари, у виробництві яких інтенсивно використовуються надлишкові фактори виробництва, і імпортує товари, для виробництва яких їм бракує відповідних ресурсів. Теорія ХекшераОліна значно розширила розуміння механізмів міжнародної економічної конкуренції, оскільки пояснила, чому різні країни мають різну спеціалізацію у світовому господарстві. Подальшим розвитком цієї концепції стала теорія вирівнювання цін на фактори виробництва, згідно з якою міжнародна торгівля сприяє поступовому вирівнюванню рівня доходів між

країнами. Однак на практиці повне вирівнювання не відбувається через існування численних економічних, політичних та інституційних бар'єрів.

Важливий внесок у дослідження міжнародної економічної конкуренції зробив видатний економіст Майкл Портер, який розробив фундаментальну теорію конкурентних переваг націй. На відміну від класичних теорій, які пояснювали успіх у міжнародній торгівлі переважно наявністю природних ресурсів або дешевої робочої сили, Портер перемістив акцент на роль інновацій, динамізм технологій та загальну ефективність національної економічної системи. У межах цієї концепції було сформульовано модель, відому як «ромб Портера», що візуалізує взаємодію чотирьох детермінантів, які визначають конкурентоспроможність держав на світовій арені. Першим елементом є факторні умови, до яких належать не лише сировина, а й рівень кваліфікації трудових ресурсів та якість сучасної інфраструктури [24, с. 33]. Другим складником виступають умови попиту на внутрішньому ринку, оскільки саме вибагливий місцевий споживач змушує компанії постійно вдосконалювати свою продукцію. Третім фактором є рівень розвитку споріднених та підтримуючих галузей, що створюють цілісну мережу постачальників та інноваційних партнерів. Замикає цей ромб четвертий елемент - стратегія, структура та характер конкуренції між національними компаніями, адже саме жорстке внутрішнє суперництво гартує фірми перед виходом на глобальний ринок.

Згідно з теорією Портера, конкурентоспроможність держави визначається не статичними перевагами, такими як поклади копалин, а динамічною здатністю економіки безперервно генерувати інновації та розвивати технології. Цей підхід підкреслює, що державна політика має бути спрямована на стимулювання конкурентного середовища, а не на пасивний захист неефективних виробництв. Портер доводить, що країни досягають успіху в тих галузях, де національний «ромб» є найбільш сприятливим і де всі його компоненти працюють як єдина самопідсилювальна система. Розвиток спеціалізованих знань та наукових інститутів стає важливішим за володіння землею, оскільки інтелектуальний капітал є мобільним і здатним створювати вищу додану вартість. Таким чином,

економічне лідерство нації стає результатом свідомого вибору та стратегічного управління, а не випадковим географічним дарунком. Здатність адаптувати внутрішні інституції до вимог глобального ринку дозволяє невеликим країнам успішно конкурувати з ресурсними гігантами. Зрештою, теорія Портера дає чітке розуміння того, чому певні регіони стають центрами світових інновацій, а інші залишаються на периферії, попри значні природні багатства. У сучасному світі цей «ромб» стає дорожньою картою для урядів, які прагнуть забезпечити своїм націям сталий розвиток і високий рівень життя через підвищення продуктивності праці.

Окремий і надзвичайно впливовий напрям досліджень міжнародної економічної конкуренції представлений теоріями економічного націоналізму, які в останні роки переживають справжній ренесанс. Представники цього підходу непохитно вважають, що держави повинні не просто спостерігати за ринковими процесами, а активно й цілеспрямовано захищати свої економічні інтереси, використовуючи всю потужність державної політики для зміцнення національного господарства. Економічний націоналізм за своєю суттю передбачає системне застосування таких інструментів, як жорстка протекціоністська торговельна політика, пряма державна підтримка стратегічних галузей та суворий контроль над іноземними інвестиціями, особливо в сектори, що стосуються національної безпеки [8]. Важливим елементом цієї стратегії є всебічне стимулювання розвитку національного виробництва, що дозволяє зменшити залежність від зовнішніх постачальників і створити внутрішній технологічний суверенітет.

Цей підхід набуває особливої актуальності у сучасних турбулентних умовах, коли провідні держави світу дедалі частіше відмовляються від принципів беззастережної відкритості на користь захищеності власних інтересів. В епоху геоекономічних розломів економічні інструменти перетворюються на засіб посилення стратегічних позицій у світовій ієрархії, де успіх вимірюється здатністю держави самостійно забезпечувати свої ключові потреби. Прихильники націоналізму впевнені, що в умовах глобальної нестабільності

лише сильна національна економіка може слугувати надійним фундаментом для політичної незалежності. Державне втручання в цьому контексті розглядається не як перешкода ринку, а як необхідна умова для виживання у світі, де економічна потужність конкурента сприймається як пряма загроза. Політика «решорингу» або повернення виробничих потужностей на власну територію стає практичним втіленням цієї ідеології, спрямованим на ліквідацію вразливостей у ланцюгах постачання [2]. Формування національних промислових чемпіонів за підтримки бюджетних ресурсів дозволяє країнам ефективніше конкурувати на глобальному рівні, де правила гри часто диктуються найбільш субсидованими гравцями. Зрештою, економічний націоналізм перетворює господарську діяльність на невід'ємну частину великої стратегії держави, де кожен завод чи технологічний патент розглядається як актив у боротьбі за майбутній світопорядок. Такий підхід стимулює перехід від глобального співробітництва до формату «міцних стін», де внутрішня стабільність цінується вище за ефемерні вигоди від абсолютно вільної торгівлі.

У другій половині XX століття на перетині політології та господарської практики виникли принципово нові концепції, що інтегрували економічні важелі в геополітичну стратегію держав. Ключовою серед них стала теорія геоекономіки, яка інтерпретує міжнародну економічну конкуренцію не просто як змагання за прибутки корпорацій, а як фундаментальний інструмент боротьби за глобальне домінування. Згідно з цим підходом, традиційні методи територіальної експансії застаріли, поступившись місцем використанню фінансових ресурсів, прямих інвестицій та високих технологій для досягнення стратегічних цілей на світовій арені.

Економічна конкуренція в такому контексті стає повноцінною альтернативою відкритому військовому протистоянню, дозволяючи державам зміцнювати свій авторитет у міжнародній системі без ризиків прямого збройного конфлікту. У сучасному світі це суперництво набуває гострих форм, проявляючись у безкомпромісній боротьбі за технологічне лідерство, де володіння патентами на штучний інтелект чи квантові обчислення

прирівнюється до володіння стратегічною зброєю. Окремим фронтом виступає битва за контроль над глобальними ланцюгами постачання, де здатність перекрити доступ до критичних компонентів стає потужним важелем тиску.

Держави активно змагаються за гарантований доступ до стратегічних ресурсів, таких як рідкоземельні метали або енергоносії, що є паливом для сучасної промисловості. Формування нових економічних союзів та торговельних блоків сьогодні часто нагадує створення оборонних альянсів, спрямованих на ізоляцію опонентів від ключових ринків капіталу. Геоекономічна стратегія передбачає використання «м'якої сили» через інфраструктурні проекти, що прив'язують економіки інших країн до певного центру впливу. Крім того, цифровізація світової фінансової системи дозволяє застосовувати санкції та блокування рахунків як прецизійні інструменти стримування конкурентів. У результаті, успішність нації тепер визначається не кількістю дивізій, а обсягом золотовалютних резервів та місцем у глобальній цифровій ієрархії. Таке зміщення акцентів перетворює світову економіку на динамічне поле битви, де замість гармат говорять торговельні мита та експортні обмеження. Зрештою, геоекономіка формує новий світопорядок, у якому здатність до інновацій та фінансова стійкість є головними гарантами національного суверенітету. У сучасній економічній науці міжнародна конкуренція між державами розглядається як складний багаторівневий процес, який охоплює не лише торгівлю, але й інвестиції, фінанси, технології та інституційні механізми. Особливу роль у сучасному світі відіграє технологічна конкуренція, оскільки розвиток інновацій, цифрових технологій та наукових досліджень визначає довгострокову конкурентоспроможність держав. Країни, які мають розвинений науково-технологічний потенціал, отримують значні переваги у глобальній економіці. Крім того, важливим аспектом міжнародної економічної конкуренції є роль транснаціональних корпорацій, які активно впливають на структуру світового виробництва та міжнародної торгівлі. Багато держав підтримують свої національні компанії на міжнародному рівні, розглядаючи їх як інструмент зміцнення економічного впливу [11]. Таким чином, основні теорії міжнародної

економічної конкуренції держав дозволяють краще зрозуміти закономірності функціонування світової економіки та механізми взаємодії між країнами. Вони пояснюють причини міжнародної торгівлі, фактори формування конкурентних переваг та роль державної економічної політики у забезпеченні економічного розвитку. Основні положення розглянутих теорій міжнародної економічної конкуренції наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Теорії міжнародної економічної конкуренції

Теорія	Представники	Основна ідея	Ключовий фактор конкурентоспроможності	Недоліки / обмеження
Теорія абсолютних переваг	Адам Сміт	Країни спеціалізуються на товарах з найменшими витратами	Продуктивність праці	Не пояснює торгівлю між однаково розвиненими країнами
Теорія порівняльних переваг	Девід Рікардо	Вигідна спеціалізація навіть без абсолютних переваг	Відносні витрати виробництва	Ігнорує технологічні зміни
Теорія факторних переваг	Хекшер–Олін	Торгівля залежить від забезпеченості ресурсами	Праця, капітал, ресурси	Не враховує роль інновацій
Теорія конкурентних переваг націй	Майкл Портер	Конкурентоспроможність формується через інновації та конкуренцію	Технології, інновації, внутрішній ринок	Складність практичного застосування
Теорія економічного націоналізму	Представники економічного націоналізму	Держава повинна захищати власну економіку	Протекціонізм, державна підтримка	Може обмежувати вільну торгівлю
Теорія геоekonomіки	Сучасні геоekonomісти	Економіка використовується як інструмент геополітики	Технології, фінанси, санкції	Посилення міжнародної напруги

Джерело : Створено автором на основі [2, 11, 104–107]

Отже, еволюція теорій міжнародної економічної конкуренції свідчить про поступове ускладнення підходів до розуміння механізмів глобального економічного суперництва. Якщо класичні концепції акцентували увагу переважно на ресурсах і торгівлі, то сучасні теорії дедалі більше враховують роль інновацій, технологій, державної політики та геоекономічних чинників. Міжнародна економічна конкуренція є складним і багатогранним явищем, яке охоплює широкий спектр економічних, політичних та технологічних факторів. Аналіз основних теоретичних підходів дозволяє глибше зрозуміти сучасні процеси у світовій економіці та створює теоретичну основу для дослідження геоекономічного суперництва між державами.

1.3. Фактори формування геоекономічного суперництва США та Китаю

У сучасній системі міжнародних економічних відносин однією з найважливіших тенденцій є посилення геоекономічного суперництва між провідними державами світу. Особливої актуальності набуває протистояння між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою, яке дедалі більше визначає структуру глобальної економіки. Конкуренція між цими державами охоплює широкий спектр сфер – від міжнародної торгівлі та технологій до інвестицій, фінансів та контролю над стратегічними ресурсами. Формування геоекономічного суперництва між США та Китаєм зумовлене комплексом економічних, політичних та технологічних факторів.

Одним із ключових факторів є зміна балансу економічної сили у світовій економіці. Протягом тривалого часу Сполучені Штати Америки залишалися беззаперечним економічним лідером світу, маючи найбільший обсяг валового внутрішнього продукту, розвинену фінансову систему та значний технологічний потенціал [40]. Однак стрімке економічне зростання Китаю, яке розпочалося наприкінці XX століття після проведення економічних реформ та відкриття економіки для міжнародної торгівлі, суттєво змінило глобальний економічний баланс. За останні десятиліття Китай перетворився на одну з найбільших

економік світу та став важливим учасником міжнародної торгівлі. Активний розвиток промисловості, масштабні інвестиції в інфраструктуру та зростання експорту дозволили країні значно зміцнити свої позиції у світовій економічній системі [1, с. 108]. У результаті цього Китай поступово став одним із головних економічних конкурентів США.

Другим важливим фактором є глобальна конкуренція за технологічне лідерство. У сучасній економіці технології відіграють ключову роль у формуванні конкурентних переваг держав. Сполучені Штати традиційно займають провідні позиції у сфері високих технологій, наукових досліджень та інновацій. Американські компанії є світовими лідерами у таких галузях, як інформаційні технології, програмне забезпечення, біотехнології та цифрові платформи. Водночас Китай активно інвестує у розвиток власного науково-технологічного потенціалу. Китайський уряд реалізує масштабні програми модернізації економіки, спрямовані на розвиток інноваційних галузей, штучного інтелекту, телекомунікацій та цифрової економіки. Однією з ключових стратегій у цьому напрямі стала програма «Made in China 2025», яка передбачає розвиток високотехнологічного виробництва та зменшення залежності від імпортованих технологій.

Ще одним важливим фактором формування геоекономічного суперництва є конкуренція у сфері міжнародної торгівлі. Китай є одним із найбільших експортерів товарів у світі та відіграє ключову роль у глобальних виробничих ланцюгах. Завдяки відносно низькій вартості виробництва та масштабам промислового сектору китайські товари мають значну конкурентну перевагу на світових ринках [23]. У свою чергу, США прагнуть зберегти свої позиції у світовій економіці та підтримати конкурентоспроможність національних компаній. Це призводить до зростання торговельної напруженості між двома державами, що проявляється у введенні тарифів, торговельних обмежень та інших економічних заходів.

На мою думку, конкуренція у сфері інвестицій та фінансів є ще одним важливим чинником, що посилює суперництво між США та Китаєм. Як

зазначається у джерелі [5, с.166], Китай дедалі активніше присутній у світовій економіці — через різні інвестиційні проекти, кредитування, участь у будівництві інфраструктури за кордоном. Особливо показовою тут є ініціатива «Один пояс – один шлях», яка охоплює транспорт, енергетику та торгівлю в багатьох регіонах. Завдяки цьому Китай не просто розширює економічні зв'язки, а й посилює свій вплив у світі. США, своєю чергою, сприймають таку активність як загрозу своїм інтересам і намагаються обмежити китайську експансію там, де це можливо.

Щоб краще зрозуміти, як саме Китай використовує фінансові інструменти для посилення свого впливу, я вирішив детальніше розглянути, в які саме регіони та галузі спрямовуються ці інвестиції. Китайська стратегія, на відміну від західних підходів до допомоги, часто базується на великих кредитах під інфраструктурні об'єкти. З одного боку, це допомагає країнам-реципієнтам розвиватися, а з іншого — створює певну залежність від Китаю. Це добре видно з даних, наведених у таблиці 1.3

Таблиця 1.3

Ключові сектори та обсяги інвестування регіонів світу

Регіон світу	Обсяг фінансування (млрд дол. США)	Ключові сектори інвестування	Приклади стратегічних об'єктів
Східна Азія та Океанія	~230	Транспорт, Енергетика	Залізниця Китай-Лаос, порти в Індонезії
Субсахарська Африка	~235	Видобуток копалин, Логістика	Залізниця Момбаса-Найробі, ГЕС в Анголі
Арабські країни	~215	Нафтогазова інфраструктура	Порти в ОАЕ, НПЗ у Саудівській Аравії
Південна Азія	~135	Енергетика, Порти	Порт Гвадар (Пакистан), порт Хамбантога
Південна Америка	~105	Сільське господарство, ІТ	Сонячні електростанції (Чилі, Аргентина)
Європа (Центр. та Східна)	~100	Технології, Транспорт	Порт Пірей (Греція), залізниця Будапешт-Белград

Джерело. Складено автором на основі [5, с.166]

Якщо подивитися на таблицю 1.3, можна побачити, що Китай зосереджується на тих регіонах, які є або великими постачальниками сировини (наприклад, Африка, арабські країни), або важливими логістичними вузлами (Південна Азія, Східна Азія). Це, на мій погляд, цілком логічно. Також звертає на себе увагу той факт, що понад 60% усіх вкладень припадає на енергетику та транспорт. Тобто Китай інвестує саме в те, що потім дозволяє йому не тільки збувати власну продукцію, а й впливати на економіки цих країн.

Для США така ситуація є проблемою. Адже чим більше Китай закріплюється в цих регіонах, тим важче там працювати американським компаніям. Крім того, поступово формуються нові правила міжнародної торгівлі — вже більш орієнтовані на китайські стандарти. Це, на мою думку, є переконливим доказом того, що просте економічне суперництво переросло в щось більше — у глобальне геоекономічне протистояння.

Важливим фактором геоекономічного суперництва є також контроль над глобальними ланцюгами постачання. У сучасному світі виробництво багатьох товарів здійснюється у межах складних міжнародних виробничих мереж, у яких різні країни виконують окремі етапи виробничого процесу. Китай відіграє ключову роль у багатьох таких ланцюгах, особливо у сфері промислового виробництва та електроніки. Однак у останні роки США та їхні союзники прагнуть диверсифікувати виробничі ланцюги та зменшити залежність від китайських виробничих потужностей. Це призводить до трансформації глобальних економічних зв'язків та посилення економічної конкуренції між державами. Окрім економічних факторів, значну роль у формуванні геоекономічного суперництва відіграють політичні та стратегічні чинники. США та Китай мають різні моделі економічного розвитку та політичні системи, що впливає на їхню економічну політику та підходи до міжнародної співпраці.

Сполучені Штати традиційно підтримують принципи вільної торгівлі, відкритих ринків та ліберальної економічної системи. Китай, у свою чергу, поєднує ринкові механізми з активною роллю держави у регулюванні економіки.

Така різниця у підходах створює додаткові фактори конкуренції між двома державами. Не менш важливим фактором є боротьба за вплив у міжнародних економічних інституціях. Обидві держави прагнуть посилити свій вплив у міжнародних організаціях та формувати правила функціонування світової економіки [25, с. 33]. У цьому контексті Китай активно розвиває нові міжнародні фінансові інституції та економічні ініціативи, які можуть стати альтернативою традиційним західним економічним структурам.

Таким чином, формування геоекономічного суперництва між США та Китаєм є результатом взаємодії численних факторів, серед яких особливу роль відіграють економічне зростання Китаю, технологічна конкуренція, торговельні конфлікти, боротьба за інвестиції та вплив на глобальні економічні процеси. Отже, геоекономічне суперництво між США та Китаєм є одним із ключових явищ сучасної світової економіки. Воно впливає на структуру міжнародної торгівлі, інвестиційні потоки, розвиток технологій та формування нових економічних альянсів. Аналіз факторів цього суперництва дозволяє краще зрозуміти сучасні трансформації глобальної економічної системи та їхні можливі наслідки для інших держав, зокрема для України.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи геоекономічного суперництва у світовій економіці. Проведений аналіз дозволив визначити сутність геоекономічного суперництва, дослідити основні теорії міжнародної економічної конкуренції держав, а також проаналізувати ключові фактори формування геоекономічного протистояння між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою. Встановлено, що геоекономічне суперництво є складним багатогранним явищем сучасної системи міжнародних економічних відносин, у межах якого держави використовують економічні інструменти для досягнення стратегічних політичних і економічних цілей. На відміну від традиційної геополітичної боротьби, сучасне суперництво

дедалі більше здійснюється через механізми міжнародної торгівлі, інвестицій, технологічного розвитку, фінансової політики та контролю над стратегічними ресурсами. Аналіз основних теорій міжнародної економічної конкуренції показав, що формування наукових підходів до дослідження міжнародної економічної взаємодії відбувалося поступово від класичних теорій міжнародної торгівлі до сучасних концепцій конкурентних переваг, економічного націоналізму та геоекономіки. Кожна з цих теорій пояснює окремі аспекти міжнародної економічної конкуренції та дозволяє глибше зрозуміти механізми формування конкурентних переваг держав у світовому господарстві. Особливу увагу приділено аналізу факторів формування геоекономічного суперництва між США та Китаєм. Встановлено, що основними передумовами цього процесу є зміна балансу економічної сили у світовій економіці, зростання економічного та технологічного потенціалу Китаю, конкуренція за технологічне лідерство, боротьба за контроль над глобальними ланцюгами постачання, а також суперництво у сфері міжнародної торгівлі та інвестицій.

Таким чином, геоекономічне суперництво між США та Китаєм виступає одним із ключових факторів трансформації сучасної світової економіки. Воно впливає на структуру міжнародної торгівлі, інвестиційні потоки, розвиток технологій та формування нових економічних союзів. Дослідження теоретичних основ цього явища створює необхідну наукову базу для подальшого аналізу сучасного стану економічних відносин між США та Китаєм та оцінки їхнього впливу на світову економіку і Україну, що буде розглянуто у наступних розділах роботи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА США ТА КИТАЮ

2.1. Економічні позиції США та Китаю у світовій економіці

На сучасному етапі розвитку світового господарства Сполучені Штати Америки та Китайська Народна Республіка займають провідні позиції у глобальній економіці. Ці дві держави формують значну частину світового валового внутрішнього продукту (ВВП), визначають тенденції міжнародної торгівлі, технологічного розвитку та інвестиційних потоків [32]. Їх економічне суперництво та взаємозалежність значною мірою впливають на функціонування глобальної економічної системи.

Сполучені Штати продовжують утримувати першість у сфері фінансових послуг, високотехнологічних інновацій та за рівнем капіталізації фондового ринку. Водночас Китай зміцнив свій статус «світової фабрики», трансформувавшись у потужний центр експорту електроніки та промислового обладнання. Особливого значення набуває боротьба за домінування у стратегічних галузях майбутнього, як-от штучний інтелект, квантові обчислення та напівпровідникова індустрія. Пекін активно просуває глобальні інфраструктурні ініціативи, зокрема «Один пояс, один шлях», щоб розширити свій геополітичний вплив через економічні важелі [39, с. 155]. Вашингтон, своєю чергою, робить ставку на зміцнення трансатлантичних зв'язків та створення нових торговельних блоків з партнерами в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Торговельні суперечки та введення взаємних митних обмежень змушують транснаціональні корпорації переглядати свої ланцюги постачання, що призводить до явища «фрагментації» світової економіки. Попри політичне напруження, економіки обох країн залишаються глибоко інтегрованими через спільні виробничі цикли та взаємні інвестиції [3]. Фінансова стабільність світу значною мірою залежить від того, наскільки конструктивним буде діалог між Вашингтоном і Пекіном щодо питань клімату та макроекономічної політики.

Валютне суперництво між долларом США та юанем створює нові виклики для міжнародної фінансової архітектури, стимулюючи розвиток цифрових активів [33]. Таким чином, біполярність сучасної економічної системи визначає не лише темпи зростання окремих регіонів, а й загальну стабільність світового порядку.

США традиційно залишаються найбільшою економікою світу за номінальним обсягом ВВП. Американська економіка характеризується високим рівнем розвитку фінансових ринків, інноваційної діяльності та технологічного сектору [42]. Важливими чинниками економічної могутності США є розвинена система транснаціональних корпорацій, значний обсяг внутрішнього споживчого ринку, а також домінуюча роль долара США як головної світової резервної валюти. Крім того, країна посідає провідні позиції у таких галузях, як інформаційні технології, фінанси, біотехнології та оборонна промисловість. Фундаментом американської винятковості є унікальна екосистема венчурного капіталу, яка дозволяє перетворювати сміливі наукові ідеї на багатомільярдні стартапи. Кремнієва долина залишається світовим епіцентром розробки програмного забезпечення та напівпровідників, що забезпечує країні цифровий суверенітет [12, с.49]. Особливу роль відіграє гнучкість ринку праці та здатність залучати таланти з усього світу, що підживлює постійне оновлення інтелектуального ресурсу. Американський споживач є ключовим рушієм глобального попиту, оскільки витрати домогосподарств становлять понад дві третини національного ВВП. Енергетична незалежність, досягнута завдяки «сланцевій революції», дозволила Штатам не лише знизити витрати для власної промисловості, а й стати одним із провідних експортерів скрапленого газу. Водночас Федеральна резервна система США фактично виконує функції світового центрального банку, впливаючи на вартість запозичень у більшості країн планети. Висока концентрація капіталу на біржах NYSE та NASDAQ робить американський фінансовий сектор головним арбітром у розподілі глобальних інвестицій [36, с. 82]. Останніми роками уряд США активно стимулює політику «решорингу» повернення критично важливих виробництв назад до країни для мінімізації геополітичних ризиків. Інвестиції у «зелену»

енергетику та декарбонізацію економіки стали новим пріоритетом, що має на меті забезпечити лідерство у кліматичних технологіях 21-го століття. Попри зростаючий державний борг, довіра до державних облігацій США залишається непохитною, що підкреслює статус країни як «тихої гавані» для інвесторів у часи криз. Поєднання військової міці, технологічної переваги та культурного впливу «м'якої сили» створює комплексний фундамент, на якому тримається американське лідерство [21]. Зрештою, саме здатність до саморегенерації та адаптації до нових викликів дозволяє економіці США залишатися головним полюсом тяжіння у глобальному масштабі.

Китай, у свою чергу, за останні десятиліття продемонстрував надзвичайно швидкі темпи економічного зростання, що дозволило йому стати другою економікою світу за номінальним ВВП та найбільшою за паритетом купівельної спроможності. Економічна модель Китаю базується на поєднанні державного регулювання та ринкових механізмів, активній експортній політиці та масштабному промисловому виробництві. Країна є одним із провідних світових експортерів товарів та відіграє ключову роль у глобальних виробничих ланцюгах. Стрімке сходження Китаю стало можливим завдяки масштабним інвестиціям в інфраструктуру, що з'єднала віддалені провінції з потужними морськими портами. Унікальна система спеціальних економічних зон дозволила залучити іноземний капітал та технології, зберігши при цьому жорсткий контроль держави над стратегічними галузями. Сьогодні Пекін активно переорієнтовує свою модель з простого копіювання товарів на створення власних інноваційних брендів, що конкурують на світовому рівні [43]. Китай став беззаперечним лідером у виробництві електромобілів, акумуляторів та обладнання для відновлюваної енергетики, контролюючи значну частину ринку рідкоземельних металів. Величезний внутрішній ринок, що налічує понад 1,4 мільярда споживачів, створює унікальний полігон для випробування нових цифрових платформ та платіжних систем. Державна стратегія «Зроблено в Китаї 2025» спрямована на досягнення повної самодостатності у критичних технологіях, таких як аерокосмічна галузь та біотехнології [19]. Пекін також

виступає найбільшим кредитором для багатьох країн, що розвиваються, формуючи нову архітектуру міжнародних фінансів через альтернативні інститути розвитку. Модернізація армії та розвиток космічної програми є прямим відображенням економічних успіхів країни та її прагнення до глобального паритету. Проте країна стикається з серйозними викликами, серед яких старіння населення, криза на ринку нерухомості та необхідність переходу до екологічно чистого виробництва. Попри це, гнучкість китайської промислової політики дозволяє оперативно реагувати на зовнішні санкції, створюючи замкнені цикли виробництва всередині країни. Активне впровадження робототехніки на заводах допомагає Китаю зберігати конкурентоспроможність навіть за умови зростання вартості робочої сили. Таким чином, КНР поступово перетворюється з глобального цеху на інтелектуальний та фінансовий центр, що кидає виклик традиційному домінуванню Заходу.

Особливе значення у зміцненні економічних позицій Китаю має реалізація масштабних інфраструктурних та інвестиційних проєктів, зокрема ініціативи «Один пояс - один шлях», спрямованої на розширення економічного співробітництва між країнами Азії, Європи та Африки. Це сприяє посиленню впливу Китаю на міжнародні економічні процеси та розширенню його торговельних і фінансових зв'язків. Цей мегапроєкт, який часто називають «Новим шовковим шляхом», став наріжним каменем зовнішньої політики Пекіна, об'єднуючи сухопутні та морські маршрути в єдину мережу. Завдяки будівництву швидкісних залізниць, сучасних автобанів та глибоководних портів у країнах-партнерах, Китай створює альтернативну логістичну систему, що мінімізує залежність від традиційних торговельних шляхів. Масштабне фінансування через Азійський банк інфраструктурних інвестицій дозволяє реалізовувати проєкти там, де західні фінансові інституції вбачають занадто високі ризики. Окрім транспортних артерій, ініціатива передбачає створення «Цифрового шовкового шляху», що включає прокладання підводних оптоволоконних кабелів та розгортання мереж 5G китайського виробництва. Енергетична складова проєкту забезпечує Китаю диверсифікацію постачань

нафти та газу з Центральної Азії та Близького Сходу, зміцнюючи його енергетичну безпеку. Через інвестиції в іноземні порти, такі як Пірей у Греції чи Гвадар у Пакистані, КНР фактично встановлює контроль над ключовими вузлами світової торгівлі. Це дозволяє Пекіну не лише стимулювати власний експорт, а й створювати нові ринки збуту для своїх надлишкових виробничих потужностей у металургії та будівництві. Водночас ініціатива сприяє інтернаціоналізації юаня, оскільки все більше транскордонних розрахунків у межах проєкту здійснюється в китайській валюті. Багато країн, що розвиваються, вбачають у китайських інвестиціях шанс на швидку модернізацію, яку неможливо було б здійснити власними силами. Проте така стратегія викликає дискусії щодо «боргової дипломатії», оскільки деякі держави опиняються у значній фінансовій залежності від Китаю [44]. США та ЄС, реагуючи на зростання впливу Пекіна, змушені пропонувати власні альтернативні інфраструктурні плани, що лише посилює глобальну конкуренцію. У підсумку, «Один пояс - один шлях» трансформує не лише карту світових перевезень, а й баланс сил у міжнародних відносинах, закріплюючи за Китаєм статус центрального гравця Євразійського простору.

Водночас між США та Китаєм спостерігається гостра економічна конкуренція, яка проявляється у торговельних суперечках, боротьбі за технологічне лідерство та вплив на міжнародні економічні інституції. Незважаючи на це, економіки двох держав залишаються глибоко взаємопов'язаними через значні обсяги торгівлі, інвестицій та фінансових операцій. Ця конкуренція переросла у формат «технологічної холодної війни», де головним призом є контроль над ланцюгами постачання напівпровідників та систем штучного інтелекту. США активно застосовують експортний контроль, щоб обмежити доступ Китаю до передових літографічних технологій, мотивуючи це питаннями національної безпеки. Пекін, у свою чергу, відповідає стратегією «подвійної циркуляції», спрямованою на зменшення залежності від західних ринків та стимулювання внутрішнього споживання. Боротьба за вплив у міжнародних інституціях, таких як Світова організація торгівлі та МВФ,

призвела до створення альтернативних платформ, що фрагментує глобальне управління. Важливим аспектом протистояння є конкуренція за встановлення технічних стандартів для зв'язку 6G та інтернету речей, що визначатимуть архітектуру цифрового світу майбутнього. Проте повне економічне роз'єднання («декаплінг») залишається практично неможливим через колосальні масштаби взаємної торгівлі, яка продовжує вимірюватися сотнями мільярдів доларів щорічно. Американські технологічні гіганти, як-от Apple та Tesla, критично залежать від виробничих потужностей у Китаї, водночас китайські компанії потребують доступу до американських ринків капіталу. Китай залишається одним із найбільших тримачів державного боргу США, що створює ситуацію «фінансового стримування», де крах однієї системи неминуче потягне за собою іншу. Корпоративний сектор обох країн часто виступає «голосом розуму», лобіюючи пом'якшення риторики задля збереження стабільності глобальних ринків. Енергетичний перехід та боротьба зі зміною клімату є тими сферами, де Вашингтон і Пекін змушені співпрацювати, попри політичні розбіжності. Навіть у питаннях цифрових валют обидві держави уважно стежать за кроками конкурента, щоб не втратити перевагу в оновленій фінансовій системі. Зрештою, це протистояння формує нову «велику двійку» (G2), де кожен крок до ескалації врівноважується страхом перед взаємним економічним знищенням. Світ спостерігає за цією динамікою, оскільки від стабільності відносин США та КНР залежить інфляція, темпи зростання та безпека в усіх куточках планети.

Таким чином, США та Китай є ключовими центрами сили у світовій економіці. Їх економічна політика, темпи розвитку та взаємовідносини мають визначальний вплив на формування глобальних економічних тенденцій, стабільність міжнародних ринків та перспективи розвитку світового господарства. У сучасному біполярному світі будь-яке коливання відсоткових ставок ФРС США або зміна прогнозів зростання ВВП Китаю миттєво відлунюється на біржах від Лондона до Токіо. Ці дві держави фактично встановлюють правила гри в цифровій економіці, де боротьба за стандарти зв'язку та обробки великих даних визначає технологічний уклад наступного

десятиліття. Масштаби їхніх економік дозволяють їм диктувати умови в питаннях екологічного переходу, оскільки саме від Вашингтона та Пекіна залежить успіх глобальної декарбонізації. Конкуренція між американською моделлю вільного ринку та китайським державним капіталізмом створює постійне інтелектуальне та практичне напруження у світовій економічній думці. Малі та середні держави змушені лавірувати між цими гігантами, часто обираючи американські технології безпеки та китайські інвестиції в інфраструктуру. Фінансова стабільність планети сьогодні тримається на тендітному балансі між доларовою ліквідністю та китайським промисловим експортом. Будь-яка масштабна торговельна війна між ними загрожує розривом глобальних ланцюгів доданої вартості, що може призвести до стагфляції в масштабах усього світу. Водночас їхнє суперництво стимулює небачений раніше прогрес у сферах штучного інтелекту, освоєння космосу та біотехнологій. Геополітична стабільність у Тайванській протоці та Південнокитайському морі тепер розглядається не лише як військове питання, а як критичний фактор безпеки світових постачань мікрочипів. Світ поступово звикає до стану «конкурентного співіснування», де глибока ворожнеча в ідеології поєднується з прагматичною необхідністю торгувати. Подальший розвиток людства значною мірою залежатиме від здатності цих двох лідерів знайти спільну мову у розв'язанні глобальних криз, таких як пандемії чи продовольча безпека. Зрештою, майбутнє світового господарства не буде однополярним; воно залежатиме від того, чи зможуть США та Китай трансформувати своє суперництво у продуктивну конкуренцію, яка штовхатиме світ уперед, а не до глобального розколу.

2.2. Торговельно-економічні відносини між США та Китаєм

Торговельно-економічні відносини між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою є одними з найважливіших у сучасній системі міжнародної економіки. Взаємна торгівля між цими державами протягом

останніх десятиліть значно зросла, що зумовлено процесами глобалізації, активним розвитком виробничих ланцюгів та інтеграцією економік у світове господарство. США та Китай виступають одними з найбільших торговельних партнерів один для одного, що робить їхні економічні взаємовідносини ключовим фактором стабільності світових ринків.

Ця унікальна торговельна вісь вибудовувалася десятиліттями на принципі взаємодоповнюваності: Китай пропонував масштабні виробничі потужності та відносно дешеву робочу силу, тоді як США забезпечували ринок збуту, капітал та передові технології [4]. Протягом тривалого часу американські споживачі отримували доступ до доступних товарів широкого вжитку, що допомагало стримувати інфляцію всередині Сполучених Штатів. З іншого боку, Китай використовував прибутки від експорту для масштабної модернізації власної промисловості та накопичення найбільших у світі золотовалютних резервів. Складність сучасних виробничих циклів призвела до того, що багато продуктів, які маркуються як «Made in China», насправді містять компоненти, розроблені в Каліфорнії чи виготовлені на американських заводах. Проте значний дефіцит торговельного балансу на користь Китаю став предметом гострих політичних дискусій у Вашингтоні, спонукаючи до введення захисних мит та квот. США залишаються критично важливим ринком для китайського високотехнологічного експорту, тоді як американські фермери та виробники енергоносіїв розглядають Китай як пріоритетний напрямок для збуту своєї продукції. Фінансова інтеграція також досягла безпрецедентного рівня: китайські державні фонди є одними з провідних інвесторів в американські цінні папери, що фактично робить Пекін великим кредитором Вашингтона [13]. Водночас останніми роками спостерігається тенденція до диверсифікації торгівлі, оскільки обидві сторони намагаються зменшити вразливість перед можливими політичними санкціями. Логістичні ланцюги, що з'єднують Шеньчжень та Лонг-Біч, залишаються головними артеріями світової торгівлі, від безперебійної роботи яких залежить ціноутворення на електроніку та автомобілі по всьому світу. Будь-яке серйозне порушення цієї торгової симбіозу здатне

спровокувати глобальну рецесію, що змушує обидві сторони, попри риторику, шукати прагматичні компроміси. Таким чином, торговельні відносини США та КНР є не просто двосторонньою справою, а фундаментом, на якому тримається архітектура сучасного глобального споживання та виробництва.

Якщо подивитися на рис. 2.1, можна побачити, що торговельний дефіцит США у відносинах з Китаєм має хронічний характер. У 2018 році він досяг пікового значення — понад 400 млрд доларів. На мою думку, саме це стало однією з причин, чому США розпочали торговельну війну проти Китаю та перейшли від політики "залучення" до політики "стримування".

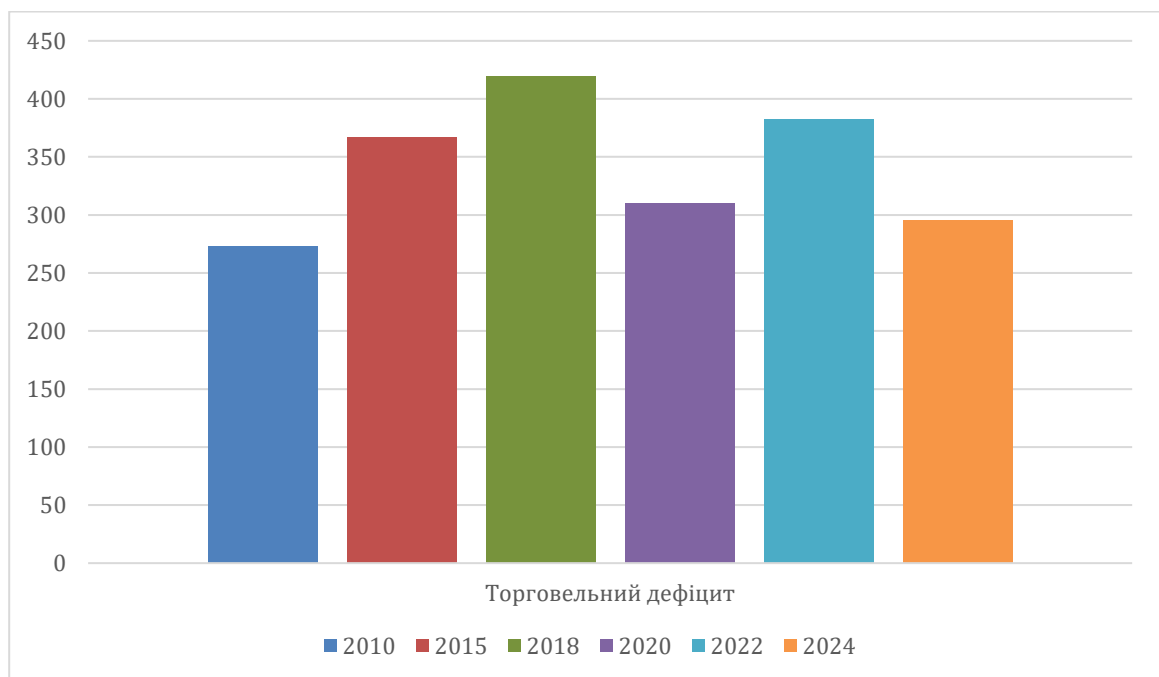

Рис. 2.1. Торговельний дефіцит США у відносинах з Китаєм

У 2023-2024 роках дефіцит дещо зменшився. Як зазначається в аналітичних оглядах, це пов'язано з тим, що США почали диверсифікувати постачання критичних товарів, переносячи виробництво до інших країн Азії та Мексики (стратегія "de-risking"). Однак, незважаючи на це, дефіцит залишається значним. Адже американські споживачі та компанії досі дуже залежать від китайської електроніки та промислового обладнання. Тому вирівнювання торговельного балансу — це довготривалий процес, який створює виклики для обох економік. Основу торговельно-економічних відносин між двома країнами

становить взаємна торгівля товарами та послугами. Китай є одним із найбільших експортерів товарів до США, постачаючи широкий спектр продукції, зокрема електроніку, побутову техніку, текстиль, одяг, меблі та різноманітні промислові вироби. Завдяки значному виробничому потенціалу та відносно низькій вартості робочої сили Китай протягом тривалого часу зберігав конкурентні переваги у сфері масового виробництва. Ця динаміка зумовила виникнення унікальної ситуації, де американські роздрібні мережі, такі як Walmart та Amazon, стали майже повністю залежними від безперервності китайських поставок. Протягом останнього десятиліття структура китайського експорту зазнала якісної трансформації: замість дешевих іграшок та одягу домінуючі позиції посіли смартфони, комп'ютерне обладнання та сонячні панелі. Китайські промислові кластери, особливо в провінції Гуандун, перетворилися на найефективніші у світі центри контрактного виробництва для американських брендів [49]. Це дозволило США зосередитися на проектуванні та маркетингу, делегуючи трудомісткі процеси Пекіну, що максимізувало прибутки транснаціональних корпорацій. Проте така модель призвела до значного скорочення робочих місць у виробничому секторі США, що стало причиною зростання протекціоністських настроїв у «Іржавому поясі» Америки [15]. Китай активно інвестує в автоматизацію та робототехніку, щоб зберегти свою конкурентоспроможність на тлі поступового зростання зарплат у країні. Крім того, Пекін почав активно просувати власні високотехнологічні бренди, які тепер напряду конкурують з американськими аналогами на ринку США. Важливим аспектом є також торгівля компонентами: багато товарів, що збираються в інших країнах Азії, все одно містять значну частку китайських деталей. Водночас розвивається і сектор послуг, де США зберігають позитивне сальдо, експортуючи до Китаю програмне забезпечення, інтелектуальну власність та освітні послуги. Електронна комерція та цифрові платформи стали новими магістралями, якими товари потрапляють від китайського виробника безпосередньо до американського споживача. Це змушує митні служби обох країн постійно адаптувати правила регулювання транскордонної торгівлі. Глибина цієї товарної інтеграції є настільки значною,

що будь-яке різке обмеження імпорту з Китаю миттєво спричиняє дефіцит на американських полицях та зростання споживчих цін [50]. У підсумку, китайський виробничий гігант та американський споживчий ринок залишаються двома сторонами однієї медалі, що визначає ритм світового товарообігу.

У свою чергу, Сполучені Штати експортують до Китаю високотехнологічну продукцію, сільськогосподарські товари, енергетичні ресурси та послуги. Серед основних статей американського експорту до Китаю можна виділити авіаційну техніку, напівпровідники, соєві боби, автомобілі та інші високотехнологічні продукти. Таким чином, структура двосторонньої торгівлі відображає спеціалізацію економік обох держав: Китай зосереджується на виробництві промислових товарів, тоді як США мають перевагу у сфері високих технологій, інновацій та послуг. Американський експорт до Китаю є критично важливим для підтримки високотехнологічних галузей США, оскільки китайський ринок залишається одним із найбільших споживачів складної техніки. Наприклад, цивільна авіація, представлена літаками корпорації Boeing, десятиліттями була символом американської економічної присутності в регіоні, задовольняючи зростаючий попит на внутрішні перевезення в КНР. У секторі напівпровідників американські компанії, такі як Intel та NVIDIA, забезпечують китайську електронну промисловість базовими компонентами, без яких неможливе функціонування їхніх власних складальних ліній. Сільськогосподарський експорт, зокрема постачання сої, кукурудзи та м'яса, відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки Китаю, роблячи американських фермерів невід'ємною частиною китайського споживчого кошика. Останніми роками значно зріс обсяг експорту енергоносіїв: скраплений природний газ (СПГ) та нафта зі США допомагають Пекіну диверсифікувати джерела постачання та поступово відмовлятися від вугільної генерації [51]. Сектор послуг, включаючи фінансовий консалтинг, ліцензування програмного забезпечення та кіноіндустрію, приносить американській економіці мільярдні прибутки, попри складнощі з регулюванням інтелектуальної власності. Американські університети також виступають значним експортером освітніх

послуг, щорічно приймаючи сотні тисяч китайських студентів, що сприяє не лише економічному, а й культурному обміну. Проте експорт критичних технологій дедалі частіше стає об'єктом державного контролю через побоювання щодо їх подвійного призначення. США намагаються зберегти «технологічний розрив», обмежуючи продаж найсучасніших чипів, що змушує Китай прискорювати власні розробки. Попри ці обмеження, взаємна залежність залишається високою: американські інновації потребують китайського масштабу для окупності, а китайська модернізація неможлива без доступу до американських ноу-хау. Така структура торгівлі створює складну систему стримувань і противаг, де економічна вигода постійно змагається з міркуваннями національної безпеки [52]. У підсумку, успіх американського експорту в Китай є індикатором конкурентоспроможності США в тих галузях, які формуватимуть обличчя економіки 21-го століття.

Водночас торговельно-економічні відносини між США та Китаєм характеризуються наявністю значного торговельного дисбалансу. США протягом тривалого часу мають значний дефіцит торговельного балансу у торгівлі з Китаєм, що є одним із головних факторів економічних суперечностей між країнами. Американська сторона неодноразово висловлювала занепокоєння щодо питань доступу до китайського ринку, державної підтримки китайських компаній, а також захисту прав інтелектуальної власності. Цей дефіцит є не просто статистичним показником, а відображенням фундаментальної різниці між американською моделлю, що базується на споживанні, та китайською, орієнтованою на виробництво й заощадження. Вашингтон стверджує, що Пекін штучно занижує курс юаня для стимулювання експорту, що робить китайські товари нечесно дешевими на світовому ринку. Особливо гостро стоїть питання примусової передачі технологій, коли американські фірми змушені ділитися своїми розробками з китайськими партнерами як ціною за вхід на ринок КНР. Державні субсидії, які Китай надає своїм «національним чемпіонам» у стратегічних галузях, на думку США, підривають принципи вільної конкуренції та шкодять американським виробникам. У відповідь на це, Сполучені Штати

почали активно застосовувати тарифні обмеження, намагаючись змусити Пекін змінити свою економічну поведінку та відкрити внутрішній ринок для американських послуг та агропродукції. Крім того, кібершпигунство та промисловий шпіднаж стали частими темами переговорів, оскільки викрадення інтелектуальної власності завдає економіці США збитків на сотні мільярдів доларів щорічно. Китай, зі свого боку, розглядає ці закиди як спробу Заходу стримати його природний розвиток та зберегти технологічну гегемонію. Важливим елементом суперечок є також нерівність у державних закупівлях, де китайські компанії мають пріоритет, що обмежує можливості для американських корпорацій у секторах медицини, енергетики та ІТ. Використання списків експортного контролю (Entity List) стало новим інструментом тиску, обмежуючи доступ китайських гігантів до американських технологій подвійного призначення. Це призвело до того, що торговельні переговори тепер включають не лише питання мит, а й складні зобов'язання щодо структурних реформ китайської економіки [53]. Проте, попри політичний тиск, споживча звичка американців до недорогих товарів з Азії залишається потужним фактором, який важко подолати адміністративними методами. Таким чином, торговельний дисбаланс перетворився на інструмент великої геополітики, де економічні показники використовуються як важелі впливу в боротьбі за світове лідерство.

У 2018 році між США та Китаєм загострилися торговельні суперечки, що призвело до так званої «торговельної війни». У межах цього конфлікту сторони запровадили взаємні митні тарифи на значну частину імпортованих товарів. Такі заходи мали на меті захист національних виробників, однак одночасно спричинили певну нестабільність на світових фінансових і товарних ринках. Ескалація почалася з ініціативи Вашингтона, який звинуватив Пекін у недобросовісних торговельних практиках та систематичному порушенні прав інтелектуальної власності. Запровадження тарифів за розділом 301 Закону про торгівлю США стало безпрецедентним кроком, який охопив товари на суму в сотні мільярдів доларів від промислового обладнання до споживчої електроніки. Китай відповів дзеркальними заходами, націлившись на стратегічно важливий

американський експорт, зокрема на сільськогосподарську продукцію та автомобілі. Це протистояння змусило багатонаціональні корпорації розпочати процес «дружнього аутсорсингу» (friend-shoring), переносячи виробничі лінії до В'єтнаму, Індії чи Мексики для уникнення митних бар'єрів. Інвестори на фондових ринках опинилися в стані постійної напруги, оскільки будь-яке повідомлення про хід переговорів викликало різкі коливання індексів. Торговельна війна також підштовхнула обидві держави до пошуку шляхів досягнення більшої економічної самодостатності, особливо у критичних технологічних секторах. Логістичні ланцюги стали довшими та дорожчими, що в кінцевому підсумку призвело до зростання цін для пересічних споживачів в обох країнах. Пекін активізував зусилля щодо розширення торгівлі з країнами Євразії та Африки, намагаючись компенсувати втрати на американському напрямку. Водночас конфлікт оголив вразливість світової економіки перед односторонніми рішеннями великих гравців, поставивши під сумнів ефективність механізмів Світової організації торгівлі (СОТ). Переговори про «першу фазу» торговельної угоди принесли лише тимчасове затишшя, не вирішивши глибинних ідеологічних та структурних розбіжностей. Навіть зі зміною адміністрацій у США, більшість запроваджених тарифів залишилися в силі, що свідчить про зміну парадигми від вільної торгівлі до «захищеної торгівлі». Таким чином, події 2018 року стали початком нової ери в міжнародних відносинах, де економічні інструменти все частіше використовуються для досягнення геополітичних цілей.

Попри наявні суперечності, економічна взаємозалежність між США та Китаєм залишається досить високою. Американські компанії активно інвестують у китайську економіку, використовуючи її виробничий потенціал та великий внутрішній ринок. У свою чергу, Китай є одним із найбільших власників американських державних облігацій, що також свідчить про тісні фінансові зв'язки між країнами. Цей стан «взаємно гарантованого економічного знищення» означає, що колапс однієї системи неминуче призведе до катастрофічних наслідків для іншої. Для багатьох американських корпорацій,

таких як Apple, Intel чи роздрібних гігантів, Китай є не лише складальним цехом, а й другим за значенням споживчим ринком у світі, втрата якого загрожує банкрутством. Прямі іноземні інвестиції США в китайський технологічний сектор та фінансові послуги продовжують надходити, попри політичну риторику про «декаплінг». Водночас китайські інвестиції в американську економіку, хоча й стали більш вибірковими, залишаються вагомим фактором підтримки стартапів та інфраструктурних проєктів. Володіння Китаєм значним пакетом казначейських зобов'язань США (Treasuries) створює унікальний фінансовий баланс [54]: Пекін допомагає фінансувати американський державний борг, підтримуючи низькі відсоткові ставки, що вигідно для американських споживачів і бізнесу. З іншого боку, така залежність робить США вразливими до потенційного «скидання» облігацій Китаєм, що могло б дестабілізувати долар. У банківському секторі провідні установи Уолл-стріт роками домагалися розширення своєї присутності в КНР, вбачаючи колосальні можливості в управлінні активами зростаючого китайського середнього класу. Спільні підприємства в автомобільній галузі та енергетиці створюють мільйони робочих місць по обидва боки Тихого океану, формуючи потужне лобі проти повної розриву відносин. Глобальні ланцюги постачання настільки переплетені, що навіть спроби перенести виробництво до інших країн Азії часто спираються на китайське обладнання та сировину. Цифрові екосистеми обох країн також частково інтегровані через хмарні сервіси та обмін даними, попри посилення вимог до кібербезпеки. У підсумку, ця складна мережа фінансових та операційних зв'язків діє як амортизатор, що запобігає перетворенню економічного суперництва на повномасштабний конфлікт. Будь-яка стратегія виходу з цієї взаємозалежності потребуватиме десятиліть та трильйонів доларів інвестицій, що робить сценарій «економічного розлучення» малоімовірним у найближчій перспективі.

Отже, торговельно-економічні відносини між США та Китаєм характеризуються поєднанням співробітництва та конкуренції. З одного боку, обидві країни отримують значні економічні вигоди від взаємної торгівлі та

інвестицій, а з іншого між ними існує суперництво за економічне та технологічне лідерство у світі. Подальший розвиток цих відносин значною мірою визначатиме динаміку світової економіки та структуру міжнародних економічних відносин. Це унікальне історичне явище, яке часто називають «френемізмом» (від англ. *friend* та *enemy*), створює нову реальність, де економічні інтереси слугують запобіжником від прямої воєнної ескалації. Світ спостерігає за формуванням « нової нормальності », в якій жорсткі санкції в одній галузі можуть мирно співіснувати з рекордними обсягами торгівлі в іншій. У найближче десятиліття ми, ймовірно, побачимо подальшу спеціалізацію: США зміцнюватимуть роль глобального « архітектора » та власника інтелектуальних прав, тоді як Китай трансформуватиметься у « цифрову майстерню » світу з власними незалежними стандартами [55]. Подальше протистояння за лідерство в галузі зеленої енергетики може стати потужним стимулом для світового науково-технічного прогресу, прискорюючи перехід людства на екологічні рейки. Водночас ризик виникнення « паралельних систем » у фінансах, інтернеті та навігації змушує треті країни обирати сторону, що загрожує цілісності глобалізаційних процесів. Балансування між національною безпекою та економічною ефективністю стане головним завданням для урядів обох держав, оскільки надмірний протекціонізм може загальмувати світове зростання на десятиліття. Міжнародні інститути, такі як G20, ставатимуть дедалі важливішими майданчиками для врегулювання суперечок, щоб не допустити перетворення торговельних війн на системну кризу капіталізму. Стабільність долара та юаня залишиться фундаментом, на якому триматиметься купівельна спроможність населення в усьому світі.

Як видно з таблиці 2.1, США зберігають лідерство за обсягом номінального ВВП та рівнем інноваційного розвитку, тоді як Китай демонструє значні переваги за масштабами виробництва, чисельністю населення та обсягами експорту. Це підтверджує високий рівень геоекономічного суперництва між двома країнами та пояснює їхню ключову роль у формуванні сучасної структури світової економіки.

Таблиця 2.1

**Порівняння ключових макроекономічних показників США та Китаю
(2024–2025 рр.)**

Показник	США	Китай
Номінальний ВВП, трлн дол. США	29,2	18,5
ВВП за ПКС, трлн дол. США	29,2	37,2
Населення, млн осіб	341 млн	1,408 млрд
Експорт товарів, трлн дол. США	2,1	3,6
Імпорт товарів, трлн дол. США	3,3	2,7
Витрати на НДДКР (% ВВП)	3,4	2,7

Джерело. Складено автором на основі статистичних даних міжнародних економічних організацій [1; 5; 23]

Зрештою, майбутнє цих відносин залежатиме від того, чи зможуть Вашингтон і Пекін виробити «код поведінки» у кіберпросторі та штучному інтелекті. Можливість спільного розв'язання глобальних проблем, таких як нові пандемії чи дефіцит ресурсів, покаже, чи здатна людська цивілізація на конструктивний дуополізм. Попри всі розбіжності, спільна відповідальність за стан планети може стати тим мостом, який не дозволить економічній конкуренції зруйнувати світовий порядок. Таким чином, симбіоз США та Китаю залишиться головним рушієм і водночас головним викликом для світової економіки 21-го століття.

2.3. Вплив суперництва США та Китаю на світову економіку

Суперництво між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою є одним із ключових факторів, що визначає розвиток сучасної світової економіки. Обидві держави мають значний економічний, технологічний та політичний потенціал, що дозволяє їм впливати на глобальні економічні процеси, формування міжнародних ринків та структуру світової торгівлі. Відносини між США та Китаєм поєднують елементи співробітництва та конкуренції, що створює складну систему взаємозалежності у світовому господарстві.

Це протистояння вже давно вийшло за межі суперечок про мита, перетворившись на фундаментальну боротьбу за право визначати технологічні стандарти наступного покоління. Вашингтон і Пекін змагаються за лідерство в галузях, які стануть основою четвертої промислової революції: від квантових обчислень до нейротехнологій [28, с. 210]. Контроль над ланцюгами постачання критично важливої сировини, як-от літій та кобальт, став новою лінією фронту, де Китай наразі має значну перевагу в переробних потужностях. США, у свою чергу, використовують свою фінансову гегемонію та статус долара, щоб обмежувати доступ конкурента до глобальних капіталів у моменти ескалації. Така біполярність змушує інші країни, від Європейського Союзу до держав АСЕАН, переглядати свої стратегії безпеки та економічного виживання. Світ спостерігає за формуванням двох паралельних цифрових екосистем, кожна з яких має власний набір правил гри щодо приватності даних та мережевої безпеки. Попри це, корпоративний сектор обох країн продовжує шукати точки дотику, розуміючи, що повний розрив зв'язків призведе до безпрецедентного падіння глобальної ефективності [46]. Економічне суперництво стимулює колосальні внутрішні інвестиції в освіту та науку, що парадоксальним чином прискорює прогрес усього людства. Водночас геополітичні ризики навколо морських торговельних шляхів змушують обидві держави диверсифікувати логістику, створюючи нові транспортні коридори в обхід традиційних вузлів

[14]. Стабільність міжнародних інституцій, таких як МВФ чи Світовий банк, все більше залежить від здатності цих двох гігантів домовитися про реформування світової фінансової архітектури. Майбутнє глобальної інфляції та стабільність цін на енергоносії також знаходяться в прямій залежності від того, чи оберуть сторони шлях деескалації чи продовжать нарощувати тиск. Зрештою, цей конфлікт не має простого розв'язання, оскільки обидві системи занадто великі, щоб програти, і занадто взаємопов'язані, щоб ігнорувати одна одну. Таким чином, симбіоз конфлікту та партнерства між Вашингтоном і Пекіном залишиться головною віссю, навколо якої обертатиметься вся світова політика та економіка у 2026 році та в наступні десятиліття.

Одним із основних проявів економічного суперництва між цими державами є боротьба за технологічне лідерство. США традиційно займають провідні позиції у сфері інновацій, розвитку інформаційних технологій, штучного інтелекту, біотехнологій та цифрових платформ. Китай, у свою чергу, активно інвестує у розвиток власних технологічних компаній, досліджень та інноваційних проєктів [29]. У межах державних програм розвитку, таких як стратегія модернізації промисловості, Китай прагне зміцнити свої позиції у високотехнологічних галузях та зменшити залежність від іноземних технологій. Це протистояння перетворилося на справжню «битву за майбутнє», де головним ресурсом є не нафта, а передові напівпровідники. США використовують свою роль власника ключових патентів у розробці архітектури чипів, щоб обмежити доступ Китаю до передових літографічних технологій, необхідних для систем штучного інтелекту [18]. Пекін, у відповідь на це, спрямував сотні мільярдів доларів у «Великий фонд» напівпровідників, намагаючись створити повністю замкнений внутрішній цикл виробництва мікросхем. Боротьба за лідерство в галузі штучного інтелекту (ШІ) стала питанням національної безпеки, оскільки ці технології визначають перевагу не лише в бізнесі, а й у військовій сфері. Американські гіганти, як-от Google та Microsoft, змагаються з китайськими аналогами, як-от Baidu та Alibaba, за домінування в хмарних обчисленнях та алгоритмах великих даних. Китай також робить ставку на «квантовий стрибок»,

інвестуючи в розробку квантових комунікацій, які неможливо зламати традиційними методами. Водночас США посилюють перевірку іноземних інвестицій у Кремнієву долину, щоб запобігти витoku критично важливих ноу-хау через венчурні фонди. У сфері біотехнологій обидві країни ведуть паралельні дослідження в генній інженерії та розробці ліків нового покоління, що створює конкуренцію за право встановлення етичних та технічних стандартів у медицині. Впровадження мереж 5G та розробка 6G-стандартів стали ще одним майданчиком для суперництва, де китайська компанія Huawei зіткнулася з жорсткими обмеженнями на західних ринках [30, с. 102]. Ця «фрагментація» технологічного світу призводить до появи паралельних технічних екосистем, що може ускладнити глобальну сумісність пристроїв у майбутньому. Кожна з держав намагається створити власну зону цифрового впливу, залучаючи партнерів через експорт своїх платформ та систем безпеки. Врешті-решт, результат цієї гонки визначатиме, хто володітиме стандартами цифрової економіки 21-го століття. Перевага в технологіях дозволить не лише отримувати надприбутки, а й контролювати інформаційні потоки, що є ключем до глобального домінування. Таким чином, наукові лабораторії та центри розробки Пекіна та Каліфорнії стали головними «полями битви», результати яких змінять повсякденне життя всього людства.

Суперництво між США та Китаєм також суттєво впливає на міжнародну торгівлю. Запровадження торговельних обмежень, тарифів та інших протекціоністських заходів призводить до змін у глобальних торговельних потоках та виробничих ланцюгах. Багато міжнародних компаній почали переглядати свої виробничі стратегії та диверсифікувати виробництво, переміщуючи частину виробничих потужностей до інших країн Азії або регіонів світу [76]. Цей процес, відомий як «дерискінг» (мінімізація ризиків), змушує корпорації відмовлятися від моделі максимальної ефективності на користь моделі максимальної стійкості. Замість концентрації всіх потужностей у Китаї, бізнес дедалі частіше обирає стратегію «Китай плюс один», де додаткові заводи відкриваються у В'єтнамі, Індії чи Таїланді. Мексика стала одним із головних

бенефіціарів цієї трансформації для американського ринку завдяки близькості та угоді USMCA, що отримало назву «ніаршоринг» (near-shoring). Паралельно з цим, уряд США активно стимулює «решоринг» повернення критично важливих виробництв, особливо у сферах енергетики та мікроелектроніки, безпосередньо на американську територію [47]. Такі зміни призводять до подорожчання логістики та виробничих витрат, що в довгостроковій перспективі підживлює глобальні інфляційні процеси. Китай, відчуваючи тиск, також перебудовує свої торговельні шляхи, посилюючи експансію на ринки Глобального Півдня та Латинської Америки. Це призводить до виникнення нових регіональних торговельних блоків, які часто мають на меті оминати обмеження, встановлені Вашингтоном. Світова організація торгівлі (СОТ) опиняється в глибокій кризі, оскільки двосторонні домовленості та санкційні режими витісняють багатосторонні правила гри. Важливим аспектом є також екологізація ланцюгів постачання: компанії намагаються скоротити транспортне плече, щоб зменшити вуглецевий слід, що збігається з політичними вимогами щодо скорочення залежності від Китаю. Торговельне протистояння стимулює розвиток нових фінансових інструментів та платіжних систем, які не залежать від західної інфраструктури, як-от SWIFT. Малі країни змушені вступати у складну конкуренцію за іноземні інвестиції, пропонуючи пільгові умови для компаній, що виходять з китайського ринку [67]. Зрештою, ми стаємо свідками кінця епохи «гіперглобалізації» та переходу до «фрагментованої глобалізації», де політична лояльність стає не менш важливою за економічну вигоду. Ці тектонічні зсуви у світовій торгівлі визначатимуть економічну карту світу на наступні десятиліття, створюючи як нові загрози, так і унікальні можливості для країн, що розвиваються.

Крім того, суперництво між двома економічними центрами сили впливає на міжнародні інвестиційні потоки. Країни прагнуть зміцнити власні економічні позиції шляхом розширення інвестицій у стратегічні галузі, інфраструктуру та нові технології. Це стимулює активізацію економічної дипломатії та формування нових економічних партнерств. Сьогодні інвестиції перестали бути просто

інструментом отримання прибутку, перетворившись на засіб стратегічного закріплення впливу в ключових регіонах світу. Вашингтон дедалі частіше використовує фінансові інструменти для створення мережі «надійних партнерів», стимулюючи капіталовкладення в країни, які поділяють західні стандарти прозорості та безпеки. Пекін, у свою чергу, через державні банки та фонди продовжує фінансувати масштабні проєкти в Африці, Латинській Америці та Південно-Східній Азії, фактично створюючи нову інфраструктурну основу для глобальної торгівлі за власними правилами. Це змушує США та їхніх союзників по G7 пропонувати альтернативні ініціативи, такі як «Партнерство для глобальної інфраструктури та інвестицій» (PGII), що призводить до реальної конкуренції за право будувати порти, залізниці та цифрові мережі в країнах, що розвиваються [68]. Особлива увага приділяється інвестиціям у «зелений» перехід: боротьба за контроль над родовищами критичних мінералів та заводами з виробництва акумуляторів стала пріоритетом номер один. Економічна дипломатія обох країн тепер включає не лише торговельні угоди, а й складні пакети технологічної допомоги, які прив'язують економіки третіх країн до певного технологічного стека. Це веде до виникнення нових економічних блоків, де інвестиційні потоки циркулюють переважно всередині геополітично близьких угруповань. Прямі іноземні інвестиції дедалі частіше проходять крізь сито комітетів з національної безпеки, що значно ускладнює транскордонне злиття та поглинання в оборонній та ІТ-сферах. Країни Глобального Півдня намагаються отримати вигоду з цього протистояння, балансуючи між західними ринками капіталу та китайськими інфраструктурними кредитами. Така динаміка стимулює розвиток нових фінансових центрів у Сінгапурі, Дубаї та Мумбаї, які стають посередниками в умовах зростаючої фрагментації. Зрештою, перерозподіл інвестиційних потоків формує нову карту світової економічної могутності, де успіх держави залежить від її здатності інтегруватися в найбільш перспективні виробничі та технологічні ланцюги [69]. У цьому контексті інвестиції у людський капітал та фундаментальну науку стають вирішальним

фактором, що дозволить зберегти конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Важливим аспектом впливу суперництва США та Китаю є трансформація глобальної економічної системи. Зростання економічної ролі Китаю сприяє формуванню більш багатопольярної моделі світової економіки, у якій поряд зі США з'являються нові центри економічного впливу. Це призводить до перегляду ролі міжнародних економічних організацій, механізмів регулювання світової торгівлі та фінансових відносин. Процес переходу до багатопольярності супроводжується поступовим зниженням абсолютної домінації західних фінансових інститутів, таких як МВФ та Світовий банк. Китай активно ініціює створення альтернативних структур, зокрема Нового банку розвитку (БРІКС) та Азійського банку інфраструктурних інвестицій, які пропонують іншу філософію кредитування без жорстких політичних умов. Це створює ситуацію «інституційного дуополізму», де країни Глобального Півдня отримують можливість обирати між різними моделями розвитку та джерелами фінансування [48, с. 100]. Водночас ми спостерігаємо системні спроби дедоларизації міжнародних розрахунків, оскільки Пекін прагне посилити роль юаня як глобальної резервної валюти та розбудовує власну платіжну систему CIPS. США, своєю чергою, намагаються модернізувати традиційні альянси, адаптуючи їх до умов цифрової епохи та посилюючи координацію з партнерами по G7 у питаннях економічної безпеки. Трансформація системи призводить до того, що поняття «вільної торгівлі» дедалі частіше замінюється концепцією «безпечної торгівлі», де політичні ризики важать більше за економічну вигоду. Міжнародне право та механізми СОТ опиняються під загрозою через неможливість розв'язання спорів між двома найбільшими економіками в межах наявних процедур. Виникає потреба у нових глобальних правилах регулювання цифрових активів, кіберпростору та штучного інтелекту, де позиції Вашингтона та Пекіна часто є діаметрально протилежними. Багатопольярність також проявляється у регіоналізації економіки: замість єдиного глобального ринку формуються великі торговельні блоки з власними стандартами та ланцюгами

постачання. Це створює нові виклики для глобального управління, оскільки стає дедалі важче досягати консенсусу щодо таких критичних питань, як зміна клімату чи подолання боргів країн, що розвиваються [70]. Фінансова стабільність світу тепер залежить від крихкого балансу між цими центрами сили, де будь-яка помилка в комунікації може призвести до фрагментації світової фінансової архітектури. Зрештою, ми стаємо свідками народження нового світового господарського укладу, де конкуренція між демократичною та капіталістично-авторитарною моделями визначатиме розвиток людства на десятиліття вперед.

Водночас конкуренція між США та Китаєм створює як можливості, так і виклики для інших держав. З одного боку, країни можуть отримувати економічні вигоди від співпраці з обома державами, залучати інвестиції та розширювати торговельні зв'язки. З іншого боку, посилення геоекономічного суперництва може призводити до підвищення нестабільності на світових ринках, посилення протекціоністських тенденцій та загострення економічних конфліктів [75]. Для багатьох держав, що розвиваються, нинішня ситуація відкриває вікно можливостей для проведення політики «багатовекторності», де технологічна допомога від США може поєднуватися з пільговими інфраструктурними кредитами від Китаю. Проте таке балансування стає дедалі складнішим, оскільки обидва гіганти вимагають від партнерів чіткої визначеності в питаннях безпеки мереж 5G, хмарних сервісів та постачання стратегічної сировини. Країни Південно-Східної Азії та Латинської Америки часто опиняються в ролі «бенефіціарів перенесення виробництва», залучаючи капітал компаній, які тікають від американських мит на китайські товари. Водночас посилення протекціонізму з боку Вашингтона та Пекіна створює бар'єри для малих відкритих економік, які традиційно залежали від безперешкодного доступу до обох ринків. Ризик запровадження вторинних санкцій США проти компаній, що активно співпрацюють з підсанкційними китайськими фірмами, змушує бізнес у Європі та Азії проводити дорогий аудит своїх ланцюгів постачання. Загострення конфліктів навколо Тайваню чи в Південнокитайському морі створює загрозу раптового розриву морських торговельних шляхів, що може призвести до

шокового зростання цін на енергоносії та продовольство в усьому світі. Малі держави змушені інвестувати значні ресурси у створення власних стратегічних запасів та диверсифікацію джерел імпорту, щоб уникнути надмірної залежності від одного з полюсів [71]. Економічна дипломатія сьогодні вимагає від урядів ювелірної точності, щоб не потрапити в «боргову пастку» або не втратити доступ до передових західних технологій. Деякі регіональні лідери, як-от Індія, Бразилія чи Саудівська Аравія, використовують це суперництво для зміцнення власної суб'єктності, виступаючи медіаторами або пропонуючи альтернативні торговельні платформи. Проте для менш потужних гравців фрагментація світової торгівлі означає звуження простору для економічного маневру та зростання витрат на дотримання різних регуляторних стандартів [74]. Зрештою, успіх інших держав у 2026 році та пізніше залежатиме від їхньої здатності зберігати прагматичний нейтралітет, одночасно модернізуючи свою економіку під вимоги обох технологічних блоків. Ті країни, що зможуть стати «мостами» між США та Китаєм, отримають унікальні дивіденди, тоді як ті, хто опиниться на лінії ідеологічного розлому, ризикують стати жертвами нової економічної холодної війни.

Отже, суперництво між США та Китаєм має комплексний вплив на світову економіку. Воно сприяє технологічному розвитку та трансформації глобальних економічних процесів, але водночас створює нові виклики для стабільності міжнародної економічної системи. Подальший розвиток відносин між цими державами відіграватиме важливу роль у формуванні майбутньої структури світового господарства. Ми входимо в епоху, де економічна доцільність дедалі частіше поступається місцем стратегічній безпеці, що веде до фундаментального перегляду принципів глобалізації. Протистояння Вашингтона та Пекіна прискорює створення інновацій, оскільки кожна зі сторін прагне першою досягти критичного прориву в енергетиці, медицині та освоєнні космосу.

Водночас це суперництво створює ризики «цифрової завіси», де світ може розколотися на технічно несумісні регіони, що ускладнить глобальний обмін знаннями та ідеями. Майбутня структура світового господарства, ймовірно,

базуватиметься на гнучких альянсах, де держави групуватимуться навколо того чи іншого технологічного полюса залежно від своїх національних інтересів. Стабільність цієї системи залежатиме від здатності США та Китаю виробити механізми управління кризами, щоб запобігти перетворенню торговельних суперечок на неконтрольований економічний колапс. Центральні банки в усьому світі будуть змушені адаптуватися до нової реальності, де юань і долар співіснують як два потужних магніти, що вимагатиме складнішої координації макроекономічної політики [73]. Питання кліматичних змін та сталого розвитку можуть стати тими рідкісними сферами, де спільний інтерес пересилить конкуренцію, змушуючи гігантів до конструктивного діалогу. Подальша доля міжнародних інституцій, таких як ООН та СОТ, залежить від того, чи зможуть вони реформуватися, щоб адекватно відображати нову розстановку сил. Для бізнесу це означає необхідність будувати максимально адаптивні моделі, здатні витримувати раптові зміни регуляторного середовища та геополітичні шоки. Попри всю напруженість, глибока фінансова та товарна взаємозалежність залишається головним стримуючим фактором, що робить повне роз'єднання економік малоімовірним [72]. Сучасний світ стає свідком народження складної архітектури «конкурентного партнерства», де успіх однієї держави неможливий без врахування стратегії іншої. Зрештою, майбутнє світової економіки визначатиметься не перемогою одного з центрів сили, а їхньою здатністю до співіснування в межах багатопольярного світу. Саме цей баланс між суперництвом та прагматизмом стане ключовим гарантом глобального розвитку в другій чверті 21-го століття.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи аналіз другого розділу, можна констатувати, що сучасна архітектура світового господарства перебуває у стані фундаментальної трансформації, зумовленої переходом до біполярної моделі домінування США

та Китаю. Це суперництво не обмежується лише торговельними показниками, а перетворюється на всеосяжне системне протистояння, де економічна потужність стає головним інструментом геополітичного впливу. Ключовою особливістю цих відносин є унікальний парадокс: глибока фінансова та виробнича взаємозалежність, що вибудовувалася десятиліттями, тепер стикається з гострою потребою обох держав у забезпеченні національної безпеки та технологічного суверенітету.

Особливе місце в цій динаміці посідає боротьба за технологічну перевагу, яка фактично стала новою ідеологією розвитку. США, намагаючись зберегти статус інноваційного лідера, активно використовують механізми експортного контролю та санкцій, тоді як Китай відповідає стратегією «подвійної циркуляції», спрямованою на зменшення зовнішньої вразливості та розвиток внутрішнього ринку. Це призводить до поступової фрагментації глобального економічного простору, де замість єдиних світових стандартів виникають паралельні технологічні та фінансові екосистеми. Процеси «дерискінгу» та переформатування ланцюгів постачання змушують транснаціональний бізнес шукати нові регіональні хаби, що суттєво змінює карту прямих іноземних інвестицій та посилює економічну роль країн Глобального Півдня.

У підсумку, відносини між Вашингтоном і Пекіном трансформували саму сутність глобалізації: від моделі вільної торгівлі, орієнтованої на максимальну ефективність, світ рухається до моделі «безпечної торгівлі», де політична лояльність та стійкість ланцюгів стають важливішими за низьку собівартість. Така трансформація створює складне середовище для інших суб'єктів міжнародних відносин, які змушені лавірувати між двома центрами сили, балансує між економічними вигодами та безпековими ризиками. Подальша стабільність світової системи залежатиме від того, чи зможуть США та Китай знайти формат «конкурентного співіснування», який дозволив би уникати глобальних економічних колапсів при збереженні жорсткого суперництва за світове лідерство.

РОЗДІЛ 3

НАСЛІДКИ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА ДЛЯ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ

3.1. Вплив суперництва США та Китаю на економіку України

Суперництво між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою має значний вплив не лише на глобальну економіку, але й на економічний розвиток окремих країн, зокрема України. Як держава з відкритою економікою, Україна активно інтегрована у міжнародні торговельні та фінансові процеси, тому зміни у відносинах між провідними світовими економіками безпосередньо або опосередковано впливають на її економічну ситуацію.

Для України цей вплив проявляється передусім через волатильність світових цін на основні експортні товари: зернові культури та металопродукцію, оскільки Китай є їхнім найбільшим споживачем, а США суттєво впливають на глобальні фінансові умови та вартість капіталу. Торговельні обмеження між Вашингтоном і Пекіном часто призводять до перерозподілу товарних потоків, що змушує українських експортерів шукати нові ніші або стикатися з посиленою конкуренцією на традиційних ринках [34]. Важливим аспектом є технологічний вибір: Україна, прагнучи інтеграції до західних структур безпеки та економіки, змушена адаптувати свою цифрову інфраструктуру до стандартів, які підтримуються США, що іноді обмежує співпрацю з китайськими технологічними гігантами в секторах 5G та кібербезпеки [16]. Водночас Китай залишається одним із ключових торговельних партнерів України, і будь-яке різке охолодження його економіки через санкції США може призвести до скорочення валютних надходжень до українського бюджету. У фінансовій сфері жорстка монетарна політика ФРС США, спрямована на стримування інфляції в умовах глобальної нестабільності, здорожує обслуговування зовнішнього боргу для країн, що розвиваються [7, с.140]. Конкуренція за інвестиції також

загострюється: у той час як США пропонують допомогу через механізми стратегічного партнерства та відбудови, Китай може пропонувати масштабні кредити під інфраструктурні проєкти, що ставить перед Києвом потребу у філігранному дипломатичному балансуванні. Повоєнне відновлення України також залежатиме від того, як розподіляться ролі між західним капіталом та китайськими виробничими потужностями. Важливо враховувати, що геополітичне зближення Пекіна з Москвою створює додаткові виклики для залучення китайських інвестицій у стратегічні галузі української промисловості. З іншого боку, Україна має потенціал стати частиною нових логістичних ланцюгів, які США та ЄС вибудовують в обхід Росії, що може перетворити країну на важливий хаб у межах політики «френд-шорінгу» [22]. Таким чином, стратегічна автономність та економічне зростання України у 2026 році значною мірою залежатимуть від здатності уряду мінімізувати ризики від глобальної фрагментації, одночасно використовуючи конкуренцію наддержав для модернізації власної інфраструктури та залучення високих технологій.

Одним із основних напрямів впливу суперництва США та Китаю на економіку України є зміни у структурі міжнародної торгівлі. Посилення торговельних обмежень між двома країнами може призводити до переорієнтації торговельних потоків та створення нових можливостей для українських експортерів. У таких умовах Україна може збільшувати поставки окремих видів продукції на міжнародні ринки, зокрема аграрної продукції, металу та сировинних ресурсів. Коли Пекін запроваджує дзеркальні мита на американську сою чи кукурудзу, Китай автоматично починає шукати альтернативних постачальників, що відкриває «вікно можливостей» для українського агросектору [17]. Це дозволяє вітчизняним агрохолдингам не лише збільшувати обсяги постачань, а й диктувати більш вигідні умови контрактів, зміцнюючи статус України як гаранта продовольчої безпеки на азійському напрямку. Аналогічна ситуація спостерігається і в металургії: обмеження на китайську сталь у США можуть спричинити дефіцит на американському внутрішньому ринку, частину якого потенційно здатні заповнити українські виробники за

умови відповідності екологічним стандартам. Проте таке суперництво несе і приховані загрози, адже надлишок китайської продукції, витісненої з ринку США, може бути спрямований на європейський ринок, створюючи там жорстку демпінгову конкуренцію для українських товарів [77, 78]. Крім того, Україна має потенціал стати замінником Китаю в ланцюгах постачання проміжної продукції для європейських та американських компаній, які прагнуть скоротити логістичні плечі та зменшити політичні ризики. Розвиток переробної промисловості замість чистого сировинного експорту міг би стати стратегічною відповіддю Києва на глобальні торговельні війни. Важливим фактором є також інтеграція в цифрові торговельні платформи, де українські ІТ-рішення можуть конкурувати з китайськими аналогами на західних ринках. Економічна дипломатія України в цьому контексті має бути спрямована на укладання нових преференційних угод, які б дозволили вітчизняним товарам безперешкодно заходити в ніші, що звільняються через конфлікт наддержав [20, 79]. Водночас залежність від кон'юнктури цін на руду та зерно робить українську економіку вразливою до будь-якого уповільнення темпів зростання ВВП Китаю, спричиненого американськими санкціями. Тому диверсифікація експорту та підвищення доданої вартості товарів є єдиним шляхом до стійкості в умовах фрагментованої глобальної торгівлі. У підсумку, роль України як «житниці» та «промислового майданчика» може значно посилитися, якщо країна зможе вчасно адаптувати свою логістику та стандарти якості до нових вимог біполярного світу.

Китай є одним із важливих торговельних партнерів України. У структурі українського експорту до Китаю значну частку становлять зернові культури, кукурудза, соняшникова олія, залізна руда та інша сировинна продукція. Водночас Україна імпортує з Китаю широкий спектр товарів, серед яких електроніка, промислове обладнання, текстиль та інші споживчі товари. Посилення економічної ролі Китаю у світовій економіці сприяє розширенню торговельно-економічних зв'язків між Україною та цією державою. Ця торговельна модель демонструє класичну схему взаємодії, де Україна виступає критично важливим постачальником продовольчих та промислових ресурсів для

китайської економіки, що стрімко зростає. Китайський ринок збуту є настільки масштабним, що навіть невелике збільшення частки українського зерна в їхньому імпорті здатне забезпечити стабільний приплив валюти та підтримати платіжний баланс нашої держави [58]. Проте така структура торгівлі має виражений сировинний характер, що робить українську економіку надзвичайно чутливою до коливань внутрішнього попиту в КНР та їхньої державної політики щодо створення стратегічних резервів. З іншого боку, імпорт китайських високих технологій, зокрема телекомунікаційного обладнання та систем сонячної енергетики, став основою для модернізації багатьох секторів української економіки за останні роки. Китайські смартфони, комп'ютери та побутова техніка домінують у роздрібній торгівлі України завдяки оптимальному співвідношенню ціни та функціональності [80]. Водночас така глибока інтеграція створює технологічну залежність, яка в умовах глобального протистояння Пекіна та Вашингтона може стати фактором ризику для національної безпеки. Україна змушена зважати на занепокоєння західних партнерів щодо використання китайського обладнання в критичній інфраструктурі, що ставить перед урядом складне завдання диверсифікації постачальників [61, с.158]. Розширення торговельних зв'язків також стимулює інтерес китайських інвесторів до українських логістичних вузлів та портової інфраструктури, що теоретично могло б інтегрувати Україну в маршрути «Нового шовкового шляху». Однак реалізація таких масштабних проєктів потребує чіткої стратегії, яка б дозволяла залучати китайський капітал без втрати контролю над стратегічними активами. Активізація експорту товарів із вищою доданою вартістю, таких як продукти харчової переробки, могла б збалансувати торговельне сальдо, яке наразі залишається від'ємним для України. У підсумку, розвиток відносин з Пекіном залишається для Києва прагматичною необхідністю, де економічна вигода від доступу до найбільшого ринку світу має постійно співвідноситися з вимогами євроатлантичної інтеграції та глобальними безпековими трендами.

Сполучені Штати Америки також відіграють важливу роль у розвитку української економіки, зокрема у сфері інвестицій, фінансової підтримки та розвитку технологічного сектору [81]. Американські компанії беруть участь у реалізації інвестиційних проєктів в Україні, а також сприяють розвитку енергетичної галузі, інформаційних технологій та інших секторів економіки. Співпраця з Вашингтоном виходить далеко за межі традиційної торгівлі, фокусуючись на створенні стійкої економічної екосистеми, що базується на західних стандартах прозорості та верховенства права [66]. Фінансова допомога від США, що надається як через прямі гранти, так і через підтримку програм МВФ, є ключовим фактором макроекономічної стабільності України, особливо у часи глобальних криз. Американські технологічні гіганти, такі як Microsoft, Google та Oracle, відіграють вирішальну роль у цифровій трансформації українського державного сектору та розвитку потужного ІТ-кластеру, що робить Україну помітним гравцем на світовій мапі розробки програмного забезпечення. В енергетичній сфері партнерство із США спрямоване на досягнення повної незалежності від російських енергоресурсів шляхом залучення технологій для видобутку газу, розвитку атомної енергетики за участі компанії Westinghouse та модернізації електромереж [62]. Американські інвестиції в український агросектор концентруються на високих технологіях переробки, створенні сучасних логістичних терміналів та постачанні передової сільськогосподарської техніки, що підвищує додану вартість українського експорту. Крім того, США активно підтримують реформи у фінансовому секторі, допомагаючи впроваджувати антикорупційні механізми та покращувати інвестиційний клімат для залучення приватного капіталу з усього світу. Особливе значення має співпраця в оборонно-промисловому комплексі, де спільні проєкти та трансфер технологій дозволяють Україні розбудовувати власну високотехнологічну базу військового виробництва. Американські венчурні фонди все частіше звертають увагу на українські стартапи, вбачаючи в них потенціал для глобального масштабування, що стимулює розвиток креативної економіки всередині країни. У межах «економічної дипломатії» Вашингтон також виступає гарантом

залучення України до західних ринків капіталу, що є критично важливим для повоєнної відбудови та модернізації інфраструктури [59]. На відміну від сировинної спрямованості торгівлі з іншими регіонами, партнерство із США має виражений інноваційний характер, стимулюючи перехід України до моделі економіки знань. Таким чином, американська підтримка є не лише фінансовим інструментом, а й стратегічним вектором, що визначає інтеграцію України до євроатлантичного економічного простору.

Крім того, суперництво між США та Китаєм впливає на глобальні інвестиційні процеси, що може створювати нові можливості для України щодо залучення іноземних інвестицій. Умови геоекономічної конкуренції стимулюють пошук нових ринків та партнерів, що може сприяти посиленню економічної співпраці України з різними державами та міжнародними компаніями. Глобальний тренд на диверсифікацію ризиків, відомий як «дерискінг», змушує західні корпорації шукати альтернативні виробничі майданчики поза межами Китаю, що відкриває перед Україною перспективу стати частиною нової промислової карти Європи. Завдяки своєму географічному положенню та наявності кваліфікованої робочої сили, наша держава може претендувати на роль важливого вузла у політиці «френд-шорінгу», де інвестиції спрямовуються в країни з близькими політичними цінностями та безпековими орієнтирами. Конкуренція за технологічне домінування між Вашингтоном і Пекіном стимулює США та їхніх союзників інвестувати в цифрову стійкість партнерів, що може перетворити Україну на регіональний хаб кібербезпеки та оборонних технологій (MilTech) [82]. Водночас Китай, прагнучи зберегти свій вплив на європейських ринках, може проявляти інтерес до інвестування в українську енергетичну та транспортну інфраструктуру в межах ініціативи «Один пояс, один шлях», що створює для Києва простір для економічного маневру. Проте залучення капіталу в умовах такої жорсткої конкуренції вимагає від України створення прозорого інвестиційного середовища, яке б відповідало жорстким стандартам західних регуляторів [56]. Важливим фактором стає боротьба за ресурси «зеленого переходу»: поклади літію та інших

рідкоземельних металів в Україні можуть стати об'єктом інтересу обох супердержав, що потребуватиме від уряду зваженої політики ліцензування та захисту стратегічних інтересів. Економічна дипломатія має бути націлена на залучення американських та європейських венчурних фондів, які шукають альтернативу перегрітим азійським ринкам для вкладень у стартапи та високу переробку. Посилення конкуренції за вплив у Східній Європі також може призвести до надання Україні пільгових кредитних ліній та страхування військово-політичних ризиків з боку міжнародних фінансових інституцій. Таким чином, фрагментація глобальної економіки створює унікальний історичний шанс для України здійснити «інвестиційний стрибок», інтегрувавшись у найбільш технологічно розвинені ланцюги створення доданої вартості. Успіх цієї стратегії залежатиме від здатності держави запропонувати стабільні правила гри, які б зробили український ринок привабливим порівняно з іншими країнами Східної Європи та Центральної Азії [83]. Зрештою, суперництво гігантів перетворює Україну з пасивного спостерігача на активного учасника нової глобальної боротьби за економічну ефективність та ресурсний суверенітет.

Водночас існують і певні ризики для української економіки. Посилення економічної напруженості між США та Китаєм може призводити до нестабільності на світових ринках, коливань цін на сировину та зменшення обсягів міжнародної торгівлі. Оскільки значна частина українського експорту залежить від світових ринків, такі процеси можуть негативно впливати на економічну динаміку країни. Головна небезпека полягає у високій кореляції між темпами зростання китайської економіки та світовими цінами на залізну руду й зерно: будь-яке гальмування промислового сектору КНР через американські тарифи миттєво б'є по валютних надходженнях українських експортерів. Це створює загрозу дефіциту платіжного балансу та посилює тиск на курс національної валюти, що є критичним для макроекономічної стабільності України [57]. Крім того, фінансова турбулентність на Волл-стріт, спровокована торговельними конфліктами, призводить до відтоку капіталу з ринків, що розвиваються, у «тихих гавані», що суттєво здорожує запозичення для Києва.

Посилення протекціонізму з боку обох гігантів може витіснити українську продукцію з традиційних ніш, оскільки великі гравці будуть насамперед захищати власних виробників або створювати закриті торговельні блоки. Існує також ризик «технологічного розлому»: необхідність обирати між західним та китайським обладнанням може призвести до здорожчання модернізації критичної інфраструктури та обмеження доступу до певних інноваційних рішень. Геополітичне напруження навколо Тайваню чи в Південнокитайському морі здатне паралізувати основні морські шляхи, якими українська агропродукція потрапляє до Азії, що змусить шукати значно дорожчі логістичні альтернативи [84]. Не менш важливою є загроза вторинних санкцій: українські компанії, що мають глибокі зв'язки з китайським державним сектором, можуть опинитися під пильним наглядом фінансових регуляторів США, що ускладнить їхню роботу на міжнародних ринках. Тривале протистояння наддержав виснажує ресурси міжнародних фінансових інституцій, від підтримки яких Україна залишається залежною, що може призвести до посилення умов надання кредитів. Крім того, інвестиційні проєкти в енергетиці чи видобутку літію можуть стати об'єктом політичного торгу між Вашингтоном і Пекіном, де інтереси України ризикують стати розмінною монетою [63]. Виникає також ризик демпінгу: китайські товари, доступ яких на ринок США обмежений, можуть масово спрямовуватися на ринки Східної Європи, підбиваючи позиції локальних українських виробників. У підсумку, висока відкритість української економіки робить її «заручницею» глобального циклу, де будь-яка помилка в маневруванні між центрами сили може призвести до втрати стратегічних ринків та технологічного відставання.

Отже, суперництво між США та Китаєм має як позитивні, так і негативні наслідки для економіки України. З одного боку, воно відкриває нові можливості для розширення торговельних та інвестиційних зв'язків, а з іншого створює додаткові виклики, пов'язані з нестабільністю світових економічних процесів. Ефективна економічна політика України має враховувати ці фактори з метою максимального використання потенційних переваг та мінімізації можливих

ризиків. Для України головним викликом є необхідність переходу від моделі пасивного постачальника сировини до ролі активного суб'єкта, що інтегрується у високотехнологічні ланцюги створення доданої вартості обох економічних полюсів. Успіх цієї трансформації залежить від здатності держави залучати американські інвестиції в сектори енергетики, ІТ та оборонної промисловості, одночасно зберігаючи доступ до масштабного китайського ринку споживання аграрної продукції.

В умовах глобального «дерискінгу» Україна може стати ключовим бенефіціаром перенесення виробничих потужностей із Китаю ближче до споживачів у Європейському Союзі, що сприятиме реіндустріалізації вітчизняної економіки. Проте реалізація цього сценарію потребує не лише гармонізації законодавства з нормами ЄС та США, а й зваженої дипломатії, яка б не дозволила перетворити внутрішні стратегічні активи на майданчик для зіткнення інтересів наддержав [60]. Важливо розбудовувати власну незалежну експертизу щодо моніторингу глобальних ринків, щоб вчасно реагувати на цінові шоки, спричинені торговельними конфліктами Вашингтона та Пекіна.

Крім того, розвиток логістичних коридорів в обхід санкційних зон дозволить Україні посилити свою роль у транзитних потоках між Азією та Заходом, використовуючи як американську підтримку інфраструктури, так і потенційні інфраструктурні кредити КНР. Питання національної безпеки у сфері критичних технологій має стати пріоритетом, де співпраця із США у розбудові мереж 5G та систем захисту даних повинна мирно співіснувати з прагматичним товарообігом у споживчих галузях. Уряд має стимулювати приплив венчурного капіталу для підтримки MilTech-стартапів, які можуть стати конкурентоспроможними на обох ринках завдяки унікальному практичному досвіду. Зрештою, стійкість України перед зовнішніми шоками залежатиме від глибини внутрішніх реформ та рівня довіри міжнародних інвесторів, які шукають стабільності в умовах фрагментованої глобальної економіки. Балансування між інтересами двох гігантів вимагає від Києва «розумного нейтралітету» в економічних питаннях, де кожен крок оцінюється з точки зору

довгострокового суверенітету та добробуту громадян [85, с.9]. Таким чином, українська економіка 2026 року перебуває на роздоріжжі: вона може або стати жертвою глобального розлому, або використати енергію протистояння двох полюсів для власної модернізації та економічного прориву.

3.2. Можливості та ризики для України у новій геоекономічній реальності

Сучасна геоекономічна реальність формується під впливом глобальних трансформацій світової економіки, зростання конкуренції між провідними державами, а також змін у міжнародних торговельних і фінансових відносинах. У цих умовах Україна, як держава з відкритою економікою та значним експортним потенціалом, стикається як з новими можливостями для економічного розвитку, так і з певними ризиками, що можуть впливати на її економічну стабільність.

Процес реконфігурації світового порядку змушує Україну переосмислити свою роль у міжнародному поділі праці, переходячи від моделі постачальника сировини до статусу важливого індустріального та логістичного вузла. Глобальний тренд на «френд-шорінг» створює унікальний шанс для вітчизняного виробництва стати невід'ємною частиною ланцюгів постачання Європейського Союзу, замінюючи віддалені та політично ризиковані азійські ринки [35]. Водночас цифрова трансформація світових фінансів та впровадження нових платіжних стандартів вимагають від української банківської системи швидкої адаптації для збереження конкурентоспроможності на міжнародній арені. Боротьба за технологічне лідерство між великими державами стимулює розвиток українського IT-сектору та сфери MilTech, які стають локомотивами експорту послуг з високою доданою вартістю. Проте така відкритість робить національну економіку вразливою до імпортованої інфляції та різких коливань цін на енергоносії, що потребує впровадження складніших механізмів хеджування ризиків. Активізація економічної дипломатії дозволяє Україні відкривати нові ніші на ринках Африки та Південно-Східної Азії,

диверсифікуючи напрямки експорту аграрної продукції та металургії. Важливим викликом залишається залучення довгострокових прямих іноземних інвестицій, які в умовах глобальної нестабільності стають дедалі «вимогливішими» до якості державних інституцій та захисту прав власності. Україна також має потенціал стати лідером «зеленого переходу» в регіоні, використовуючи свої ресурси відновлюваної енергетики для задоволення зростаючого попиту на екологічно чисту продукцію в ЄС. Крім того, розвиток транспортних коридорів, що з'єднують Балтійське, Чорне та Адріатичне моря, може перетворити Україну на стратегічний міст між Сходом і Заходом. Необхідність модернізації інфраструктури в умовах обмежених внутрішніх ресурсів підштовхує до активнішої співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та використання інструментів публічно-приватного партнерства [86]. Глобальна конкуренція за таланти та людський капітал ставить перед державою задачу створення таких умов праці, які б дозволили не лише утримати фахівців, а й залучити іноземні кадри в інноваційні сектори. Зрештою, економічна стабільність України у 2026 році та надалі залежатиме від здатності уряду поєднувати лібералізацію зовнішньої торгівлі з розумним протекціонізмом у стратегічних галузях. Успішна інтеграція в нову геоекономічну реальність дозволить країні не просто відновити втрачені темпи зростання, а й здійснити якісний стрибок у технологічному розвитку.

Однією з ключових можливостей для України є розширення участі у глобальних виробничих і торговельних ланцюгах. Унаслідок змін у світовій економіці, спричинених геополітичними конфліктами та економічним суперництвом між провідними державами, міжнародні компанії дедалі частіше диверсифікують свої виробничі потужності та шукають нові ринки для співпраці. Україна може використати ці процеси для залучення іноземних інвестицій, розвитку промислового виробництва та модернізації економіки [37]. У контексті глобальної стратегії «дерискінгу» Україна має унікальний потенціал стати ключовим майданчиком для реалізації моделі near-shoring (винесення виробництва в сусідні країни) для європейських споживачів. Завдяки

географічній близькості до ЄС та наявності розвиненої залізничної інфраструктури, країна здатна забезпечити стабільні та швидкі поставки комплектуючих, мінімізуючи логістичні ризики, притаманні морським перевезенням з Азії. Інтеграція в ланцюги створення доданої вартості в автомобільній промисловості, електроніці та аерокосмічній галузі дозволить українським підприємствам перейти від простого постачання сировини до випуску високотехнологічних вузлів та агрегатів. Американські та європейські корпорації, що прагнуть зменшити залежність від китайських комплектуючих, дедалі більше розглядають Східну Європу як надійний тил для розміщення своїх складальних ліній. Україна, своєю чергою, може запропонувати конкурентну вартість робочої сили та багатий інженерний досвід, що є вирішальним фактором для складних виробничих процесів [87]. Важливим кроком на цьому шляху є створення індустріальних парків із особливими податковими режимами, які можуть стати центрами тяжіння для іноземного капіталу в енергомашинобудуванні та хімічній промисловості. Участь у спільних проєктах із виробництва систем відновлюваної енергетики, таких як вітрові турбіни та сонячні панелі, відкриває доступ до глобального ринку «зелених» інвестицій. Крім того, активізація співпраці з глобальними гравцями стимулюватиме трансфер передових технологій та сучасних управлінських практик, що сприятиме загальному зростанню продуктивності праці в країні. Розвиток українського військово-промислового комплексу (MilTech) у партнерстві з провідними західними оборонними концернами може перетворити Україну на експортера безпекових рішень, інтегрованих у стандарти НАТО. Важливо також враховувати можливості цифрової торгівлі, де українські сервісні компанії можуть забезпечувати логістичну та операційну підтримку глобальних торговельних мереж. Успішна реалізація цього потенціалу вимагає від держави не лише гарантій безпеки, а й завершення судової реформи та цифровізації митних процедур. Зрештою, перетворення України на «фабрику Європи» не лише зміцнить її економічну стійкість, а й зробить її невід'ємним елементом глобальної безпекової та економічної архітектури. Такий сценарій дозволить

здійснити якісний перехід від експортно-сировинної моделі до інноваційної економіки, орієнтованої на високу переробку та глобальну конкурентоспроможність. З огляду на структурні зміни світової економіки та посилення конкуренції за технологічне лідерство особливого значення набуває розвиток ключових секторів економіки України, потенціал яких доцільно узагальнити у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Потенціал розвитку ключових секторів економіки України
в міжнародному конкурентному середовищі**

Сектор економіки	Потенціал розвитку	Основні виклики	Перспективні напрями модернізації
Аграрний сектор	провідні позиції на світових ринках зерна та продовольства	залежність від цінової кон'юнктури світових ринків, логістичні обмеження	розвиток глибокої переробки продукції, AgTech
Металургія	значний експортний потенціал, наявність сировинної бази	вуглецеві обмеження ЄС (СВАМ), енергозалежність	виробництво продукції з високою доданою вартістю
Машинобудування	інтеграція у виробничі ланцюги ЄС	технологічне відставання підприємств	модернізація виробництва, участь у міжнародних коопераційних проєктах
ІТ-сектор	високий рівень людського капіталу, експорт цифрових послуг	конкуренція за кадри, міграція спеціалістів	розвиток цифрової економіки, підтримка стартапів
MilTech	партнерство із західними оборонними компаніями	потреба у фінансуванні та технологіях	інтеграція у стандарти НАТО, розвиток оборонних інновацій
Енергетика	значний потенціал відновлюваної енергетики	енергозалежність, інфраструктурні втрати	розвиток ВДЕ, інтеграція до енергоринку ЄС
Логістика та транспорт	вигідне географічне положення між Європою та Азією	пошкодження інфраструктури, нестача інвестицій	розвиток транспортних коридорів та мультимодальних перевезень

Джерело. Складено автором на основі [87, 37].

Таким чином, розвиток стратегічних секторів економіки України створює передумови для її ефективної інтеграції у глобальні виробничі та торговельні ланцюги, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та зміцнення економічної безпеки держави в умовах сучасних геоекономічних трансформацій.

Важливим напрямом економічного розвитку України є також посилення співпраці з міжнародними партнерами у сфері торгівлі та інвестицій. Розширення економічних зв'язків із країнами Європейського Союзу, США та іншими державами може сприяти підвищенню конкурентоспроможності української продукції на світових ринках. Крім того, розвиток інфраструктури, логістики та транспортних коридорів створює додаткові можливості для інтеграції України у міжнародну економічну систему [88]. Поглиблення економічної взаємодії з країнами Заходу вимагає від України не лише кількісного зростання експорту, а й фундаментальної зміни його якості через адаптацію до жорстких технічних регламентів та екологічних стандартів ЄС. Впровадження «промислового безвізу» та гармонізація сертифікації дозволяють українським виробникам інтегруватися в європейські ланцюги доданої вартості на правах рівноцінних партнерів, а не просто постачальників сировини. Особлива роль у цьому процесі належить модернізації прикордонної інфраструктури та розбудові мережі логістичних хабів, які мають забезпечити безперебійний рух товарів у напрямку «Захід та Схід». Розвиток залізничних сполучень європейського зразка (євроколії) та цифровізація митних процедур стають ключовими чинниками зниження собівартості українського експорту, роблячи його привабливішим для глобальних корпорацій. Водночас Україна має потенціал стати ключовим елементом «Вертикального коридору», що з'єднає порти Греції та Румунії з українською газотранспортною системою, посилюючи енергетичну безпеку всієї Східної Європи. Залучення американських та європейських інвестицій у портову інфраструктуру Дунайського регіону та Великої Одеси перетворює Україну на стратегічний морський вузол, здатний конкурувати за транзитні потоки з Азії. Співпраця з міжнародними фінансовими

інститутами, такими як ЄБРР та Світовий банк, дозволяє реалізовувати капіталомісткі проєкти з оновлення мостів, доріг та енергетичних мереж, що є базовою умовою для приходу великого приватного капіталу. Крім того, розвиток мультимодальних перевезень, що поєднують річковий, залізничний та автомобільний транспорт, створює гнучку систему, стійку до геополітичних шоків. Активізація економічної дипломатії на ринках держав, що розвиваються, за підтримки західних партнерів, відкриває для українських машинобудівних та енергетичних компаній можливості участі у глобальних тендерах [89]. Важливо також використовувати інструменти експортно-кредитного страхування, які мінімізують ризики для вітчизняного бізнесу при виході на нові ринки збуту. У підсумку, перетворення України на «логістичний суперхаб» між Європою та Азією не лише стимулює внутрішнє виробництво, а й створює десятки тисяч робочих місць у супутніх сервісних галузях. Така всебічна інтеграція робить українську економіку органічною частиною світового господарства, де безпека та процвітання країни стають прямим інтересом її міжнародних партнерів.

Водночас нова геоекономічна реальність супроводжується низкою ризиків для української економіки. Одним із них є висока залежність від зовнішніх ринків, що робить економіку країни вразливою до коливань світових цін на сировинні товари та змін у міжнародній торгівлі [38]. Оскільки значна частина українського експорту складається із сировини та продукції з невисоким рівнем доданої вартості, нестабільність світових ринків може негативно впливати на економічне зростання. Ця залежність перетворює національну економіку на заручницю глобальних економічних циклів: будь-яке сповільнення промислового виробництва у країнах-гігантах, таких як Китай чи держави ЄС, автоматично призводить до падіння попиту на українську залізну руду та агропродукцію. Сировинний характер експорту означає, що Україна фактично експортує природні ресурси та робочу силу, натомість імпортує готові вироби з високою доданою вартістю, що створює постійний тиск на торговельний баланс. У періоди світових криз ціни на сировину падають швидше та глибше, ніж на високотехнологічну продукцію, що спричиняє різке скорочення валютних

надходжень до державного бюджету. Така нестабільність ускладнює довгострокове планування для бізнесу та держави, оскільки інвестиційні ресурси стають критично залежними від зовнішньої кон'юнктури, а не від внутрішньої продуктивності. Більше того, спеціалізація на сировині обмежує розвиток внутрішнього ринку переробки, консервуючи технологічне відставання промисловості. Висока концентрація експорту в кількох товарних групах (зерно, метали) робить країну вразливою до протекціоністських заходів інших держав, які можуть вводити квоти або мита для захисту власних виробників. Коли світові ціни на продовольство стають інструментом геополітичного тиску, українські експортери опиняються на передовій економічних конфліктів, що часто призводить до логістичних блоkad та втрати ринків збуту. Окрім того, надмірна орієнтація на експорт сировини стримує розвиток людського капіталу, оскільки видобувні галузі та агросектор не створюють такої кількості висококваліфікованих робочих місць, як машинобудування чи ІТ. Ризик посилюється і через екологічні чинники: введення вуглецевих податків (зокрема СВAM у ЄС) може зробити українську сировину неконкурентоспроможною через її високий вуглецевий слід. Для подолання цих ризиків Україна має терміново змінити стратегію розвитку, стимулюючи глибоку переробку сировини всередині країни від виробництва борошна та макаронних виробів замість зерна до випуску спецсталей замість заготовок [90]. Лише перехід до виробництва товарів із високим інтелектуальним та технологічним складником дозволить мінімізувати вплив глобальних цінових шоків. У підсумку, без структурної перебудови економіки Україна ризикує залишитися «сировинним придатком» глобального ринку, чиє благополуччя цілком залежить від рішень, прийнятих у фінансових центрах Нью-Йорка, Лондона чи Пекіна.

Крім того, посилення геоекономічної конкуренції між провідними державами може створювати додаткові виклики для країн, що розвиваються. Україна змушена адаптуватися до нових умов міжнародної економічної системи, враховувати зміну глобальних економічних пріоритетів та розвивати власну економічну стратегію, спрямовану на зміцнення національної економічної

безпеки. У сучасних умовах національна економічна безпека перестає бути лише питанням захисту кордонів і перетворюється на здатність держави витримувати системні зовнішні тиски, зберігаючи при цьому доступ до критичних технологій та ринків капіталу [91]. Для України це означає необхідність розробки гнучкої стратегії, яка дозволила б уникати надмірної залежності від одного економічного полюса, водночас максимально використовуючи ресурси західних партнерів для внутрішньої модернізації. Ключовим елементом такої стратегії є розвиток енергетичної незалежності та інтеграція в європейські енергетичні мережі, що мінімізує ризики використання енергоносіїв як інструменту геополітичного шантажу. Україна має активно розбудовувати власну високотехнологічну базу, стимулюючи науково-дослідні розробки (R&D) у сферах подвійного призначення, що дозволить не лише забезпечити потреби оборони, а й створити інноваційні продукти для глобального ринку. Важливим викликом є також захист критичної інфраструктури від кіберзагроз та промислового шпигунства, що вимагає впровадження найсучасніших стандартів кібербезпеки у партнерстві з провідними американськими та європейськими компаніями. Економічна дипломатія має стати проактивною, фокусуючись на укладанні угод про вільну торгівлю, які б захищали національного виробника в чутливих секторах, одночасно відкриваючи нові можливості для експорту товарів із високою доданою вартістю. Формування стратегічних запасів критичної сировини та розвиток замкнених циклів виробництва всередині країни є необхідними заходами для підвищення стійкості до розривів глобальних ланцюгів постачання. Крім того, зміцнення фінансового суверенітету через розвиток внутрішнього ринку капіталу та зменшення частки зовнішнього боргу дозволить Україні вільніше маневрувати в умовах світової фінансової нестабільності. Важливим аспектом є також інвестиції в освіту та перекваліфікацію кадрів, щоб робоча сила відповідала вимогам «нової економіки» та була здатна працювати з передовими технологіями виробництва. Україна повинна навчитися використовувати конкуренцію між наддержавами для отримання найкращих умов трансферу технологій, не стаючи при цьому заручником політичних поступок. Тільки через

посилення внутрішніх інституцій, боротьбу з монополіями та забезпечення прозорих правил гри країна зможе побудувати економіку, здатну не лише виживати в умовах геоекономічного шторму, а й процвітати за рахунок власної унікальності [92]. У підсумку, зміцнення економічної безпеки України є запорукою її політичної суб'єктності на міжнародній арені та основою для довгострокового соціального добробуту громадян.

Важливим фактором подолання існуючих викликів є проведення ефективної економічної політики, спрямованої на диверсифікацію економіки, розвиток інноваційного сектору та підвищення рівня технологічності виробництва. Це дозволить Україні зміцнити свої позиції у міжнародній економічній системі та більш ефективно використовувати можливості, що виникають у новій геоекономічній реальності. Ключем до структурної перебудови є відмова від інерційного сировинного розвитку на користь стимулювання високотехнологічних галузей, таких як аерокосмічна сфера, сучасне машинобудування та біотехнології. Державна підтримка має зосередитися на створенні сприятливого середовища для науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (R&D), що дозволить українським підприємствам генерувати унікальні інтелектуальні продукти, конкурентоспроможні на ринках США та ЄС. Впровадження податкових стимулів для інноваційного бізнесу та розвиток мережі венчурних фондів допоможуть залучити капітал у вітчизняні стартапи, перетворюючи їх на драйвери експорту послуг. Важливим елементом диверсифікації є «зелена» модернізація промисловості, що не лише зменшить енергозалежність, а й дозволить українським товарам відповідати жорстким екологічним вимогам глобального ринку. Розвиток цифрової економіки, включаючи впровадження штучного інтелекту та великих даних у виробничі процеси, підвищить продуктивність праці та ефективність управління ресурсами. Україна має потенціал стати лідером у сфері агротехнологій (AgTech), де поєднання традиційно сильного сільського господарства та потужного ІТ-сектору створить продукт із надвисокою доданою вартістю. Інвестиції в людський капітал через

реформування технічної освіти та підтримку наукових інституцій забезпечать країну фахівцями, здатними працювати з технологіями четвертої промислової революції. Зміцнення захисту інтелектуальної власності стане фундаментом для приходу великих міжнародних корпорацій, які будуть готові переносити в Україну не лише складання, а й розробку нових моделей техніки [93]. Формування кластерів, де наука тісно співпрацює з бізнесом, дозволить створити замкнені цикли виробництва від ідеї до готового високотехнологічного виробу. Держава також повинна стимулювати імпортозаміщення критичних компонентів, що посилить стійкість національної економіки до зовнішніх логістичних та політичних шоків. Успішна реалізація такої стратегії дозволить Україні вийти за межі статусу «ринку, що розвивається», і посісти гідне місце серед інноваційних націй світу. Ефективна економічна політика має стати тим інструментом, який перетворить глобальну нестабільність на трамплін для якісного стрибка у добробуті громадян. Зрештою, технологічність виробництва є єдиним надійним захистом від «сировинного прокляття» та основою для справжнього економічного суверенітету в епоху суперництва великих держав. Основні можливості та ризики економічного розвитку України в умовах нової геоекономічної реальності доцільно узагальнити у таблиці 3.2.

Таким чином, систематизація основних можливостей і викликів дозволяє визначити стратегічні напрями зміцнення економічної стійкості України в умовах глобальних трансформацій.

Отже, сучасні трансформації світової економіки створюють для України як нові перспективи розвитку, так і певні економічні виклики. Реалізація потенційних можливостей та мінімізація ризиків значною мірою залежить від здатності держави адаптуватися до змін у міжнародному економічному середовищі та формувати ефективну стратегію економічного розвитку.

Таблиця 3.2

**Основні можливості та ризики економічного розвитку України в умовах нової
геоекономічної реальності**

Напрямок	Можливості для України	Ризики / виклики	Необхідні дії держави
Участь у глобальних ланцюгах виробництва	near-shoring, friend-shoring, інтеграція в ринки ЄС	залежність від зовнішньої кон'юнктури	створення індустриальних парків, судова реформа
Торгівля та експорт	розширення ринків збуту, вихід на нові регіони	сировинна структура експорту, цінові коливання	розвиток глибокої переробки, диверсифікація експорту
Інвестиції	залучення ПІІ, міжнародні проекти	високі вимоги інвесторів до інституцій	покращення інвестклімату, захист прав власності
Логістика та інфраструктура	розвиток транспортних коридорів, статус логістичного хабу	обмежені ресурси, інфраструктурні втрати	співпраця з МФО, модернізація коридорів
Інновації та технології	розвиток ІТ, MilTech, AgTech, R&D	технологічне відставання, відтік кадрів	підтримка науки, освіти, венчурного бізнесу
Енергетика та зелений перехід	відновлювана енергетика, інтеграція в євроринки	енергозалежність, вуглецеві обмеження	зелена модернізація, енергонезалежність
Економічна безпека	зміцнення позицій держави у світі	кіберзагрози, геоекономічний тиск, зовнішня залежність	стратегія економічної безпеки, захист критичної інфраструктури

Джерело : Складено автором на основі [90-93].

Ця стратегія має базуватися на глибокій технологічній модернізації та відході від застарілої сировинної моделі, яка робить країну вразливою до зовнішніх цінових шоків [94]. Успіх України в умовах глобального суперництва наддержав визначатиметься її здатністю інтегруватися у високотехнологічні ланцюги постачання, пропонуючи світу не лише ресурси, а й інноваційні рішення. Важливим аспектом стає розбудова стійкої інфраструктури та логістичних коридорів, що закріплять за державою статус незамінного хабу між Сходом і Заходом.

Таблиця 3.3

SWOT-аналіз України в умовах геоекономічного суперництва США та Китаю

S– Strengths (Сильні сторони)	W– Weaknesses (Слабкі сторони)
1) вигідне географічне положення між ЄС та Азією 2) значний аграрний та промисловий потенціал 3) перспективи інтеграції до ЄС 4) людський капітал і високий рівень освіти	1) економічна нестабільність 2) залежність від зовнішнього фінансування 3) наслідки війни та руйнування інфраструктури 4) недостатній рівень технологічного розвитку
O– Opportunities (Можливості)	T– Threats (Загрози)
1) залучення інвестицій США та Китаю 2) диверсифікація торговельних партнерів 3) розвиток нових технологій та інновацій 4) участь у нових логістичних маршрутах	1) посилення зовнішньої економічної залежності 2) геополітичний тиск з боку великих держав 3) нестабільність глобальних ринків 4) конкуренція за ресурси та капітал

Джерело. Складено автором

Проведений SWOT-аналіз показує, що Україна має значний потенціал для адаптації до нової геоекономічної реальності, зокрема завдяки вигідному географічному положенню та можливостям залучення міжнародних інвестицій. Водночас країна стикається з низкою внутрішніх і зовнішніх викликів, що

потребують формування гнучкої економічної стратегії та ефективного використання наявних конкурентних переваг.

Водночас зміцнення національної економічної безпеки потребує створення прозорого інвестиційного клімату, здатного залучати капітал у виробництва з високою доданою вартістю. Пріоритетом має стати розвиток людського капіталу та підтримка секторів подвійного призначення, що забезпечить країні не лише стабільне зростання ВВП, а й справжню політичну суб'єктність. Зрештою, гнучка економічна дипломатія повинна дозволити Києву ефективно балансувати між інтересами глобальних гравців, перетворюючи геополітичну напруженість на інструмент власного економічного прориву. Лише за умови консолідації зусиль держави, бізнесу та науки Україна зможе не просто вистояти в епоху змін, а й стати повноцінним учасником формування нової світової архітектури.

3.3. Рекомендації щодо економічної стратегії України

В умовах посилення геоекономічної конкуренції між провідними світовими державами, зокрема Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою, для України особливо важливим є формування ефективної економічної стратегії, спрямованої на забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та зміцнення її позицій у світовому господарстві. З огляду на сучасні глобальні трансформації, економічна політика України повинна враховувати нові виклики та можливості, що виникають у міжнародному економічному середовищі.

Фундаментом такої стратегії має стати відхід від ролі пасивного реципієнта зовнішньої допомоги та перехід до статусу активного суб'єкта, що пропонує унікальні рішення в межах глобальних ланцюгів доданої вартості. У контексті протистояння Вашингтона та Пекіна, Україні необхідно диверсифікувати свої зовнішньоекономічні зв'язки, мінімізуючи критичну

залежність від окремих ринків збуту або постачальників стратегічних ресурсів [95]. Важливим кроком є стимулювання внутрішнього виробництва високотехнологічної продукції, що дозволить не лише зменшити від'ємне сальдо торговельного балансу, а й підвищити рівень технологічної складності національного експорту [9]. Державна політика повинна фокусуватися на створенні сприятливих умов для залучення прямих іноземних інвестицій у сектори з високою часткою доданої вартості, такі як приладобудування, відновлювана енергетика та переробка аграрної сировини. Розвиток інноваційної інфраструктури через підтримку технопарків та R&D-центрів дозволить Україні ефективно інтегруватися в цифрову економіку, де головним ресурсом є інтелектуальний капітал. Окремим вектором має стати зміцнення енергетичної безпеки шляхом модернізації мереж та впровадження технологій декарбонізації, що зробить українські товари конкурентоспроможними на ринку ЄС в умовах нових екологічних стандартів.

Крім того, стратегія повинна передбачати активне використання інструментів економічної дипломатії для захисту інтересів українського бізнесу на нових перспективних ринках Глобального Півдня. Важливо також забезпечити стабільність фінансової системи через розвиток внутрішнього фондового ринку та створення механізмів страхування воєнно-політичних ризиків для інвесторів. Посилення координації між наукою, освітою та реальним сектором економіки дозволить подолати структурний розрив на ринку праці та підготувати фахівців для індустрії 4.0. Україна має використовувати конкуренцію між США та КНР як важіль для отримання вигідних умов кредитування та трансферу передових технологій, уникаючи при цьому втягування у деструктивні політичні суперечки. Формування стратегічних запасів критичних мінералів та розвиток їх видобутку всередині країни посилить позиції Києва у діалозі з глобальними гравцями, що потребують ресурсів для «зеленого переходу» [64, 96]. Зрештою, ефективна стратегія має бути гнучкою та адаптивною, здатною оперативно реагувати на зміну глобальних торговельних правил та появу нових економічних бар'єрів. Тільки за умови

системної реалізації цих пріоритетів Україна зможе трансформувати виклики великої геополітичної гри на міцний фундамент для власного економічного прориву та процвітання. В умовах посилення геоекономічної конкуренції між провідними світовими державами, зокрема Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою, для України особливо важливим є формування ефективної економічної стратегії, спрямованої на забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та зміцнення її позицій у світовому господарстві. З огляду на сучасні глобальні трансформації, економічна політика України повинна враховувати нові виклики та можливості, що виникають у міжнародному економічному середовищі. Основним завданням для держави стає створення інституційного підґрунтя, яке б гарантувало безпеку капіталу та стимулювало приплив інвестицій навіть в умовах глобальної турбулентності. Україна повинна трансформувати свою податкову та правову системи таким чином, щоб стати найпривабливішою юрисдикцією для технологічних компаній, що виходять з ринків Східної Азії через торговельні обмеження. Важливим елементом стратегії є розвиток цифрової економіки, де блокчейн, штучний інтелект та хмарні обчислення дозволять радикально підвищити прозорість державних закупівель та ефективність митного адміністрування. Для зміцнення позицій у світовому господарстві Україні необхідно ініціювати створення нових регіональних економічних альянсів, які б об'єднували країни Балто-Чорноморського регіону в єдиний логістичний та енергетичний простір [97]. Це дозволить не лише посилити переговорні позиції з глобальними гравцями, а й сформувати спільний фронт для захисту від демпінгу та недобросовісної конкуренції. Важливим напрямом є інвестування в об'єкти глибокої переробки агропродукції, що дозволить замінити експорт зерна експортом готових харчових продуктів з високою маржинальністю, стабілізуючи валютні надходження. Держава також має стимулювати розвиток «економіки знань», де університети та наукові центри стають інкубаторами для нових технологій, що мають подвійне призначення. У контексті глобального протистояння за ресурси,

Україна повинна розробити програму раціонального використання своїх критичних мінералів, залучаючи західних партнерів до спільної розробки родовищ на умовах розподілу продукції. Зміцнення фінансової стійкості через диверсифікацію золотовалютних резервів та використання нових інструментів фінансування інфраструктурних об'єктів допоможе пом'якшити вплив коливань світових фондових ринків. Крім того, активна участь у програмах цифрової інтеграції з ЄС та США дозволить українським фахівцям отримувати доступ до передових знань та світового ринку праці без виїзду з країни. Ефективна стратегія має також враховувати необхідність соціальної стійкості, де розвиток малого та середнього бізнесу створює надійний фундамент для стабільності всього суспільства [65]. Тільки поєднуючи заходи внутрішньої модернізації з гнучкою зовнішньою політикою, Україна зможе перетворити свою географічну близькість до зони конфлікту інтересів на стратегічну перевагу. Зрештою, майбутнє України у 2026 році та далі залежить від того, чи зможе вона запропонувати світові власний унікальний проект розвитку, який би гармонійно вписувався в нову архітектуру глобальних відносин.

Важливим елементом економічної стратегії є також стимулювання розвитку високотехнологічних галузей економіки. Підвищення рівня інноваційності виробництва, підтримка наукових досліджень та розвиток цифрової економіки дозволять Україні поступово переходити від сировинної моделі експорту до виробництва продукції з високою доданою вартістю. Особливу увагу доцільно приділяти розвитку інформаційних технологій, машинобудування, авіаційної та оборонної промисловості. Такий перехід вимагає створення інтегрованої екосистеми, де наукові розробки оперативно впроваджуються у реальний сектор виробництва через механізми державних грантів та пільгового кредитування інноваційних стартапів. Україна має потенціал стати провідним європейським хабом у сфері оборонних технологій (MilTech), використовуючи унікальний практичний досвід для створення передових систем безпілотних рішень та засобів радіоелектронної боротьби. Машинобудівна галузь, завдяки залученню західних інвестицій та трансферу

технологій, здатна модернізувати застарілі потужності для випуску продукції, що відповідає стандартам енергоефективності та екологічності [98]. В авіаційному секторі стратегічним завданням є посилення кооперації з провідними світовими авіабудівними корпораціями, що дозволить інтегрувати українські підприємства у глобальні ланцюги постачання комплектуючих та агрегатів. Розвиток ІТ-сектору повинен виходити за межі аутсорсингової моделі, фокусуючись на розробці власних програмних продуктів та платформ із високим рівнем інтелектуальної власності. Держава має стимулювати створення індустріальних та технологічних парків, які забезпечать інвесторам готову інфраструктуру та податкові преференції для розміщення високотехнологічних виробництв. Цифровізація економіки, включаючи впровадження технологій штучного інтелекту в промислове управління, дозволить суттєво знизити виробничі витрати та підвищити якість продукції. Підтримка прикладних наукових досліджень у сфері нових матеріалів та мікроелектроніки є необхідною умовою для створення конкурентоспроможних товарів у середньостроковій перспективі. Важливим кроком є також розвиток системи сертифікації та стандартизації за міжнародними зразками, що відкриє для українських високотехнологічних товарів доступ на ринки США, Канади та ЄС. Активізація державно-приватного партнерства у наукомістких галузях допоможе розділити фінансові ризики та прискорити комерціалізацію винаходів. Створення сприятливого клімату для залучення венчурного капіталу стимулюватиме молодих підприємців до розробки рішень у сфері «зелених» технологій та енергозбереження. У підсумку, зміна структури економіки на користь секторів із високою доданою вартістю забезпечить Україні стійкість до волатильності цін на сировинних ринках та закладе фундамент для стабільного зростання добробуту населення. Тільки через інноваційний прорив країна зможе зміцнити свій економічний суверенітет і стати рівноправним гравцем у високотехнологічному майбутньому 21-го століття.

Ще одним важливим напрямом є активізація інвестиційної політики. Для залучення іноземних інвестицій необхідно створювати сприятливий бізнес-

клімат, удосконалювати правове регулювання економічної діяльності, забезпечувати прозорість економічних процесів та гарантії захисту інвестицій. Розвиток інфраструктури, модернізація транспортної системи та логістичних мереж також сприятимуть підвищенню інвестиційної привабливості України. В умовах глобальної конкуренції за фінансові ресурси Україна [99] повинна запропонувати інвесторам не лише ринкові можливості, а й надійну систему страхування воєнно-політичних ризиків, що є критичним фактором у 2026 році. Створення спеціалізованих інвестиційних судів та впровадження англійського права для регулювання великих контрактів дозволять суттєво знизити рівень недовіри з боку міжнародного капіталу.

Важливим кроком є цифровізація всіх дозвільних процедур, що мінімізує корупційні ризики та пришвидшує запуск нових індустріальних об'єктів. Модернізація транспортної системи має включати розвиток мультимодальних логістичних центрів, здатних ефективно об'єднувати залізничні, автомобільні та річкові перевезення в єдину мережу. Залучення приватного капіталу через механізми концесій у будівництво автобанів та модернізацію портової інфраструктури дозволить Україні стати органічною частиною транс'європейських транспортних мереж (TEN-T). Крім того, інвестиції в «зелену» енергетику та мережі передачі електроенергії відкривають шлях до експорту екологічно чистої енергії до країн ЄС, що є стратегічним інтересом обох сторін. Державна політика має стимулювати прихід стратегічних інвесторів, які приносять не лише фінанси, а й нові технології та культуру управління, сприяючи інтеграції вітчизняних підприємств у глобальні виробничі ланцюги. Важливу роль відіграє розвиток індустріальних парків із готовими підключеннями до комунікацій, що дозволяє інвесторам скоротити термін окупності проєктів (Capex). Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, такими як DFC (США) та аналогічними структурами ЄС, забезпечує додаткові гарантії для приватного бізнесу, що заходить в Україну. Активна розбудова прикордонної логістики з країнами-сусідами допоможе подолати «вузькі місця» в експорті та імпорті товарів, підвищуючи загальну

стійкість економіки. Особлива увага має приділятися стимулюванню реінвестицій створенню умов, за яких іноземні компанії, що вже працюють в Україні, відчуватимуть безпеку для розширення своїх потужностей [100, с. 419]. Розвиток фінансового сектору, зокрема фондового ринку, дозволить створити внутрішні джерела інвестування та канали для ефективного розподілу капіталу всередині країни. У підсумку, продумана інвестиційна політика має стати каталізатором для відновлення економіки, де кожен вкладений долар працюватиме на підвищення продуктивності та створення нових робочих місць. Тільки через поєднання прозорих правил гри та сучасної інфраструктури Україна зможе перетворитися на справжній «інвестиційний магніт» Східної Європи, здатний конкурувати за глобальні фінансові потоки в епоху великих геоекономічних трансформацій.

Крім того, важливим завданням економічної стратегії України є зміцнення економічної безпеки держави. Це передбачає зменшення залежності від імпорту критично важливих товарів і технологій, розвиток власного виробничого потенціалу та підтримку національних виробників. Реалізація таких заходів сприятиме підвищенню стійкості економіки до зовнішніх економічних ризиків. У сучасній геоекономічній реальності економічна безпека стає невід'ємною частиною загальної національної безпеки, вимагаючи від держави створення замкнених циклів виробництва у стратегічно важливих галузях [101]. Україна повинна зосередитися на стимулюванні внутрішнього попиту на продукцію вітчизняного машинобудування, хімічної промисловості та металургії, що дозволить мінімізувати валютні ризики та зміцнити платіжний баланс.

Особливе значення має досягнення технологічного суверенітету через підтримку власних розробок у сфері мікроелектроніки, кібербезпеки та систем управління енергетичними мережами. Розвиток програми «Зроблено в Україні» має трансформуватися з маркетингової кампанії у системну політику преференцій для виробників, які забезпечують високий ступінь локалізації виробництва на території країни. Важливим кроком є диверсифікація джерел постачання критичного імпорту, щоб уникнути монопольної залежності від

будь-якого зовнішнього гравця, особливо в умовах торговельних воєн між великими державами. Держава має ініціювати створення стратегічних запасів паливно-енергетичних ресурсів та критичної сировини, що гарантуватиме стабільну роботу промисловості під час можливих логістичних перебоїв. Підтримка національних виробників харчової продукції та медикаментів через систему державних закупівель є критично важливою для забезпечення життєдіяльності населення у кризові періоди. Посилення контролю за іноземними інвестиціями у стратегічні сектори економіки дозволить запобігти втраті контролю над об'єктами критичної інфраструктури та унікальними технологіями. Крім того, розвиток власного військово-промислового комплексу за моделлю «спільного виробництва» з партнерами забезпечить армію необхідним озброєнням, зменшуючи потребу в екстрених закупівлях за кордоном [102]. Фінансова безпека має підкріплюватися розвитком внутрішнього ринку запозичень, що знизить вразливість держбюджету до змін політики міжнародних донорів. Важливо також розвивати систему технічного регулювання та стандартів, які б захищали внутрішній ринок від неякісного імпорту та субсидованої продукції третіх країн. Успішна реалізація політики імпортозаміщення у високотехнологічних галузях створить нові робочі місця та стимулюватиме повернення кваліфікованих кадрів із-за кордону. Зрештою, економічна стійкість України залежатиме від здатності уряду поєднувати принципи вільної торгівлі з розумним економічним патріотизмом. Тільки через зміцнення власного виробничого базису країна зможе впевнено почуватися в епоху геоекономічних штормів, де надійність власних ланцюгів постачання стає головним активом держави.

Отже, в умовах трансформації світової економічної системи Україні необхідно формувати комплексну економічну стратегію, що поєднуватиме розвиток міжнародного економічного співробітництва, модернізацію національної економіки та забезпечення економічної безпеки. Реалізація таких стратегічних напрямів дозволить Україні ефективно адаптуватися до нової геоекономічної реальності та зміцнити свої позиції у світовій економіці.

Центральним елементом цієї стратегії має стати синергія між залученням західних інвестицій у сферу високих технологій та активним просуванням національного експорту на нові динамічні ринки. Держава повинна виступати гарантом стабільності, забезпечуючи надійний захист інтелектуальної власності та створюючи умови для безперешкодного трансферу передових управлінських практик. Важливо, щоб модернізація інфраструктури та логістичних шляхів відбувалася паралельно із впровадженням цифрових стандартів, що інтегрують Україну в єдиний економічний простір ЄС та НАТО. Водночас розвиток власного виробничого потенціалу в критичних галузях, таких як енергетика та оборонний комплекс, стане надійним щитом від зовнішніх маніпуляцій та економічного тиску [103]. Формування стійкої моделі економічного суверенітету дозволить не лише реагувати на глобальні виклики, а й випереджати їх, задаючи темп регіональному розвитку. Зрештою, успіх цієї політики залежатиме від здатності консолідувати внутрішні ресурси задля створення інноваційної економіки знань, що здатна конкурувати за капітал і таланти в глобальному масштабі. Таким чином, Україна отримає шанс перетворитися з об'єкта геополітичних ігор на потужний суб'єкт світового господарства, що визначає власне майбутнє на засадах сталого розвитку та безпеки.

Висновки до розділу 3

Аналіз впливу суперництва між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою на економіку України дозволяє зробити висновок, що сучасні глобальні геоекономічні процеси мають значний вплив на розвиток національної економіки. Зміни у структурі світової економіки, посилення конкуренції між провідними державами та трансформація міжнародних торговельних і інвестиційних потоків формують нові умови функціонування економік країн, у тому числі України.

У процесі дослідження встановлено, що суперництво США та Китаю створює як нові можливості, так і певні ризики для економіки України. З одного

боку, переорієнтація світових торговельних потоків та диверсифікація виробничих ланцюгів можуть сприяти розширенню можливостей для українського експорту, залучення іноземних інвестицій та інтеграції України у глобальні економічні процеси. Особливо перспективними у цьому контексті є аграрний сектор, металургія, а також розвиток інноваційних та технологічних галузей.

З іншого боку, посилення економічної конкуренції між провідними світовими державами може призводити до нестабільності на міжнародних ринках, коливань цін на сировинні товари та загострення торговельних суперечностей. Оскільки українська економіка значною мірою залежить від зовнішніх ринків, такі процеси можуть негативно впливати на її економічну стабільність та темпи розвитку.

Важливим аспектом є також формування ефективної економічної стратегії України в умовах нової геоекономічної реальності. Основними напрямками такої стратегії повинні стати диверсифікація зовнішньоекономічних зв'язків, розвиток високотехнологічних галузей, залучення іноземних інвестицій, модернізація інфраструктури та зміцнення економічної безпеки держави. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та зміцненню позицій України у світовій економічній системі.

Отже, в умовах посилення глобальної економічної конкуренції Україна повинна активно адаптувати свою економічну політику до нових міжнародних умов, використовуючи можливості, що виникають у процесі трансформації світової економіки, та водночас мінімізуючи потенційні ризики. Ефективне поєднання зовнішньоекономічної активності, інноваційного розвитку та стратегічного державного управління стане важливим чинником забезпечення сталого економічного розвитку України.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дипломної роботи було досліджено особливості геоекономічного суперництва між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою, а також визначено його вплив на світову економіку та можливі наслідки для України. Аналіз теоретичних підходів, сучасних економічних процесів і міжнародних тенденцій дозволив зробити низку узагальнюючих висновків.

Насамперед було досліджено сутність та поняття геоекономічного суперництва. Встановлено, що у сучасних умовах глобалізації економічна конкуренція між державами дедалі більше набуває стратегічного характеру та стає одним із ключових інструментів реалізації національних інтересів. Геоекономічне суперництво проявляється через використання економічних механізмів впливу, зокрема міжнародної торгівлі, інвестиційної політики, фінансових інструментів, технологічного розвитку та контролю над стратегічними ресурсами. На відміну від традиційного геополітичного протистояння, сучасна конкуренція між державами все частіше відбувається саме у сфері економіки та технологій.

У ході дослідження було проаналізовано основні теорії міжнародної економічної конкуренції держав. З'ясовано, що формування теоретичних підходів до аналізу міжнародної економічної взаємодії відбувалося поступово: від класичних теорій міжнародної торгівлі до сучасних концепцій конкурентних переваг, економічного націоналізму та геоекономіки. Кожна з цих теорій пояснює окремі аспекти міжнародної економічної конкуренції та дозволяє краще зрозуміти механізми формування конкурентних переваг держав у світовій економіці.

Особливу увагу у роботі було приділено аналізу факторів формування геоекономічного суперництва між США та Китаєм. Встановлено, що основними передумовами посилення цього суперництва є стрімке економічне зростання

Китаю, конкуренція за технологічне лідерство, боротьба за контроль над глобальними виробничими ланцюгами, а також суперництво у сфері міжнародної торгівлі та інвестицій. Китай поступово зміцнює свої позиції у світовій економіці, що створює новий баланс сил та посилює конкуренцію з боку Сполучених Штатів.

Аналіз сучасного стану економічних відносин між США та Китаєм показав, що попри наявність значної економічної взаємозалежності, між цими державами спостерігається зростання торговельної та технологічної конкуренції. Взаємні торговельні обмеження, боротьба за технологічне домінування та суперництво за вплив у глобальних економічних інституціях формують нову конфігурацію світової економічної системи.

Дослідження впливу геоекономічного суперництва США та Китаю на світову економіку показало, що це протистояння має значні глобальні наслідки. Воно впливає на структуру міжнародної торгівлі, інвестиційні потоки, розвиток технологій та формування нових економічних союзів. Посилення конкуренції між цими державами сприяє фрагментації світової економіки, трансформації глобальних ланцюгів постачання та зростанню ролі економічного протекціонізму.

Окремо було проаналізовано можливі наслідки геоекономічного суперництва США та Китаю для України. Встановлено, що дане суперництво створює як певні ризики, так і нові можливості для розвитку української економіки. З одного боку, посилення глобальної економічної нестабільності може негативно впливати на міжнародну торгівлю та інвестиційну діяльність. З іншого боку, трансформація світових виробничих ланцюгів та пошук нових партнерів у міжнародній торгівлі можуть створити для України додаткові можливості для інтеграції у світову економіку.

У роботі також було визначено можливі напрями економічної стратегії України в умовах нової геоекономічної реальності. Зокрема, важливими напрямами є диверсифікація зовнішньоекономічних зв'язків, розвиток інноваційного потенціалу, залучення іноземних інвестицій, а також активна

участь у міжнародних економічних ініціативах. Формування ефективної зовнішньоекономічної політики дозволить Україні підвищити свою конкурентоспроможність та зміцнити позиції у світовій економіці.

Таким чином, поставлена у роботі мета була досягнута, а визначені у вступі завдання виконані. Проведене дослідження дозволило комплексно проаналізувати геоекономічне суперництво США та Китаю, визначити його основні особливості та оцінити можливі наслідки для світової економіки та України. Отримані результати можуть бути використані для подальших наукових досліджень у сфері міжнародної економіки, а також при формуванні зовнішньоекономічної політики держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук М. В. Відносини США та Китаю на сучасному етапі (торговельно-економічний аспект). 2020. С. 106–111. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8268/1/12.pdf>
2. Бабінчук О. С. Вплив світових торговельних війн на економіки США та Китаю. 2020. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30377>
3. Вишневська І. Г. Форми і функції стратегії стримування та залучення Китаю в зовнішній політиці США. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2014. Вип. 1 (21). URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/17007>
4. Вишневська-Черкас І. Г. Еволюція зовнішньополітичних стратегій США щодо КНР. Зовнішня політика, світова дипломатія і світовий порядок: зміст, закономірності, механізми розвитку. 2010. Вип. 16.
5. Вишневська-Черкас І. Г. США–КНР: стратегія конгейджменту. Київ : Дипломатична академія України при МЗС України, 2016. 328 с.
6. Власов В. Г. Зміст і механізми зовнішньої політики сучасної держави. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2015. № 8. С. 1–14.
7. Вовчук Л., Бойко А. Погіршення відносин між США та КНР під час світової пандемії COVID-19. Старожитності Лукомор'я. 2021. № 3 (6). С. 135–142. URL: <http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/84>
8. Габро І. В., Пікалова Т. О. Активізація китайсько-американських відносин як причина масової імміграції китайських громадян до США. Молодий вчений. 2020. № 4 (80). URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2080>
9. Гавриленко Н., Широкий Г. Щодо відносин між США і КНР у торговельній сфері. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-11/chinausa.pdf>

10. Головченко В. Американсько-китайська складова формування нестационарної системи міжнародних відносин у Східній Азії. Вісник КНУ. Міжнародні відносини. 2017. Вип. 46.
11. Гончарук А., Гобова Є., Кікітенко В., Коваль О., Кошовий С. Аудит зовнішньої політики Україна–Китай. 2016. URL: https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Audyty-zovnishnoi-polityky_Ukr_Kytay-ukr_inet.pdf
12. Городня Н. Політика США щодо Китаю за адміністрації Д. Трампа. 2021. С. 46–56. URL: http://uaas.org.ua/members_works/American%20History%20%26%20Politics_11.pdf#page=46
13. Дергачова В. А., Голюк В. Я., Згуровський О. М. Торговельна війна США і Китаю: причини та наслідки для світової економіки. Китаєзнавчі дослідження. URL: <https://www.chinese-studies.com.ua/index.php/journal/article/view/96/89>
14. Заблоцький В. Морський вимір Піднебесної. 2018. URL: <https://tyzhden.ua/World/223929>
15. За 2020 рік товарообіг України склав 103,4 млрд дол. США. Державна митна служба України. 2021. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-2020-rik-tovaroobig-ukrayini-sklav-1034-mlrd-294>
16. Залежність від Трампа: чому Китай не зацікавлений у завершенні війни в Україні. Європейська правда. 2024. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2024/08/19/7192358/>
17. Калмиков О. Китай і США помирилися. Перемога чи капітуляція Трампа в торговельній війні? BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-50799123>
18. Китай vs США: чого очікувати світові від протистояння двох країн. Mind.ua. 2021. URL: <https://mind.ua/publications/20229553-kitaj-vs-ssha-chogo-ochikuvati-svitovi-vid-protistoyannya-dvoh-krayin>

19. Кравець Р. Вадим Бойченко: «Що може бути гірше пекла? А воно є, і ця фортеця називається “Азовсталь”». Українська правда. 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/05/2/7343500/>
20. Куди заведе протистояння США та Китаю? Texty.org.ua. URL: <https://texty.org.ua/articles/109255/kudy-zavede-protystoyannya-ssha-i-kytayu/>
21. Маркус Д. Третя світова. Чи можлива війна між США та Китаєм? BBC News Україна. 2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-47691338>
22. Матвійчук Н. Торговельна війна між США та Китаєм: які країни отримають вигоду? URL: <https://adastra.org.ua/blog/torgoveln-vijna-mizh-ssha-ta-kitayem-yaki-krayini-otrimuyut-vigodu>
23. Один пояс, один шлях: вплив зниження торгових витрат на добробут в Україні. Kyiv School of Economics. 2021. С. 13. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/01/KSE-Trade-BRI-Ukrayina-zvit_20191228-1.pdf
24. Палько В. Постбіполярна боротьба між США та КНР. 2021. С. 32–34. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/10874>
25. Пішко Г. Роль технологій, інтелектуальної власності та торгівлі технологічною продукцією у торгових відносинах США і КНР. 2020. С. 34–36. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3996/3647
26. Порожня В. А. Пастка Фукідід: ілюзія чи нова реальність американсько-китайських відносин. 2021. С. 250–254. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11284>
27. Равчев О. Торговельне перемир'я США і Китаю: чи припиниться протистояння двох наддержав? URL: <https://rubryka.com/blog/torgoveln-peremyr-ya-ssha-i-kytayu/>
28. Резнікова Н. В. Технологічне й цифрове суперництво КНР та США як детермінуючий фактор глобальної економічної кон'юнктури. 2021. С. 209–212. URL: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/handle/123456789/6079>
29. Резнікова Н. В., Іващенко О. А., Асланова Е. США, Китай і Мексика в центрі торгової війни: зміст та специфіка розгортання економічних конфліктів у XXI столітті. URL: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/handle/123456789/4710>

30. Рогач О. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу. У: Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу : монографія. 2019. С. 95–111.
31. Розроблення методологічних підходів до дослідження війни і миру за сучасних тенденцій розвитку міжнародних відносин. URL: <https://journals.politehnica.dp.ua/index.php/lst/article/view/44/35>
32. Саміт США, Японії, Австралії і Індії: чому нервує Китай? Радіо Свобода. 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/samit-ssha-yaponiyi-avstraliyi-i-indiyi/31478085.html>
33. Сердечний О. В. Китайська стратегічна програма «Зроблено в Китаї – 2025». Україна–Китай. 2017. № 4 (10). URL: <https://sinologist.com.ua/serdechnyj-o-v-kytajska-strategichna-programa-zrobleno-v-kytayi-2025/>
34. Сидоренко В. Як Азія готується до президентства Трампа? Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3927482-ak-azia-gotuetsa-do-prezidentstva-trampa.html>
35. Солонина Є. Україна, Китай, США і «Мотор Січ»: хто кому винен 3,5 мільярди доларів. Радіо Свобода. 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukraine-usa-china-motor-sich/30988840.html>
36. Стаднік А. Американо-китайські відносини у контексті глобальної противірусної координації: пандемія COVID-19. 2020. С. 81–83. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/8303>
37. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України. URL: <http://materialy.kmu.gov.ua/71473f53/docs/62fa0d33/Dodatok.pdf>
38. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Китаєм: торгівля і інвестиції. Посольство України в КНР. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/186-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem/torgivlya-ta-investiciyi>
39. Топчій Д. С. Вплив відносин між США та КНР на вирішення «тайванського питання» на сучасному етапі. 2021. С. 154–156. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5224>

40. Тронько О. Міжнародний військовий конфлікт: теоретичні підходи до вивчення та застосування до нього права. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2024/66.pdf
41. Трофименко А. В., Константинова Ю. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.
42. Хаджирадева В. До чого призведе нова торгова війна між США та Китаєм. Кореспондент.net. URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4687237-do-choho-pryzvede-nova-torhova-viina-mizh-ssha-ta-kytaiem>
43. Чередниченко В. О. Китайський вектор у зовнішній політиці США на сучасному етапі. 2021. С. 1–20. URL: https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1903/1/Автореферат_Чередниченко.pdf
44. Чижмар Х. Ю. Торгова війна: США та Китай. 2020. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18932/Chyzhmar_Torhova_v_iina_SShA_ta_Kytai.pdf
45. Чернявська Л. Проблема недопущення ксенофобії та дискримінації як складова інформаційної безпеки сучасного інформаційного простору. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3551:problema-nedopushchennya-ksenofobiji-ta-diskriminatsiji-yak-skladova-informatsijnoji-bezpeki-suchasnogo-informatsijnogo-prostoru&catid=81&Itemid=415
46. Шевченко П. Хто виграє: Китай чи США? Економічний аспект. LB.ua. URL: https://lb.ua/world/2022/02/04/504635_hto_vigraie_kitay_chi_ssha_ekonomichniy.html
47. Шевчук О. В. Американо-китайські відносини у військовій сфері: еволюція динаміки. 2012. URL: <http://tta.org.ua/index.php/2311-0295/article/view/76214>

48. Шевчук О. В. Моделі зовнішньополітичної стратегії КНР на початку ХХІ століття у висвітленні американської політології. Історичний архів. 2012. Вип. 8. С. 99–104.
49. Шнипко О. С. Торгівельні війни в умовах глобалізації: значення для України. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 21. С. 4–5.
50. Юрчишин В. Торговельна війна між США і Китаєм вдарить по країнах, що розвиваються. URL: <https://razumkov.org.ua/komentari/torhovelna-viina-mizh-ssha-i-kytaiem-vdaryt-po-krainakh-shcho-rozvyvaiutsia>
51. Якубовський С. О., Родіонова Т. А., Бабінчук О. С. Торговельне протистояння США та Китаю. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. Вип. 11.
52. (Не)скромні обійми Китаю: чинники зростання геополітичної суб'єктності КНР та ознаки глобальної кризи світового порядку / Ю. Узун. Вісник ОНУ. Серія «Соціологія і політичні науки». 2019. Т. 24, вип. 2 (32). URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173850>
53. A hidden key to the G7's infrastructure ambitions: Blue Dot Network. Atlantic Council. 2021. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/a-hidden-key-to-the-g7s-infrastructure-ambitions-blue-dot-network/>
54. Allison G. The Thucydides Trap: Are the U.S. and China Headed for War? The Atlantic. 2015. URL: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/09/united-states-china-war-thucydides-trap/406756/>
55. Allison G., Blackwill R., Wyne A. Lee Kuan Yew: The Grand Master's Insights on China, the United States, and the World. 2013. URL: <https://www.belfercenter.org/publication/lee-kuan-yew-grand-masters-insights-china-united-states-and-world>
56. Amadeo K. Trade Wars and Their Effect on the Economy and You. 2021. URL: <https://www.thebalance.com/trade-wars-definition-how-it-affects-you-4159973>
57. Amadeo K. US Debt to China: How Much Is It, and Why? 2021. URL: <https://www.thebalance.com/u-s-debt-to-china-how-much-does-it-own-3306355>

58. Aukus: UK, US and Australia launch pact to counter China. BBC News. 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/world-58564837>
59. Barnes J. E. U.S. Military Asks for More Pacific Funding. The New York Times. 2020. URL: <https://www.nytimes.com/2020/04/05/us/politics/us-china-military-funding-virus.html>
60. Biden and Xi discuss Taiwan amid spike in cross-strait tensions. Al Jazeera. 2021. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/6/biden-and-xi-discuss-taiwan-amid-spike-in-cross-strait-tensions>
61. Blackwill R. D. U.S. Grand Strategy Toward China: Seventeen Policy Prescriptions. 2020. C. 154–165. URL: <https://www.aspeninstitute.org/wp-content/uploads/2020/01/ASG-Blackwill.pdf>
62. Blue Dot Network. United States Department of State. 2020. URL: <https://www.state.gov/blue-dot-network/>
63. Borak D. Trump signs first stage of trade deal with China. CNN. 2020. URL: <https://edition.cnn.com/2020/01/15/politics/us-china-trade-deal-phase-one-signed/index.html>
64. Boylan B. M. US–China Relations: Nationalism, the Trade War, and COVID-19. 2020. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40647-020-00302-6>
65. Brown C. D. China’s Great Leap Forward. 2020. URL: <https://www.asianstudies.org/wp-content/uploads/chinas-great-leap-forward1.pdf>
66. Brown M., Singh P. China’s Technology Transfer Strategy. 2018. URL: <http://nationalsecurity.gmu.edu/wp-content/uploads/2020/02/DIUX-China-Tech-Transfer-Study-Selected-Readings.pdf>
67. Bush R. C. The United States and China: A G-2 in the Making? Brookings Institution. 2011. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-united-states-and-china-a-g-2-in-the-making/>
68. Business groups call on Biden to restart trade talks with China. Fox Business. 2021. URL: <https://www.foxbusiness.com/politics/business-groups-call-biden-restart-trade-talks-china>

69. Can China-US relations improve during the Biden administration? The Diplomat. 2021. URL: <https://thediplomat.com/2021/05/can-china-us-relations-improve-during-the-biden-administration/>
70. China in U.S. National Security Strategy Reports, 1987–2017. 2017. URL: <https://china.usc.edu/sites/default/files/article/attachments/china-in-us-national-security-strategy-reports-1987-2017.pdf>
71. China overtakes Japan as world's second-largest economy. The Guardian. 2011. URL: <https://www.theguardian.com/business/2011/feb/14/china-second-largest-economy>
72. China Trade Bill. 2000. URL: <https://www.govtrack.us/congress/bills/106/hr4444/text>
73. China: Foreign direct investment inflows 2021. Statista. 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/1016973/china-foreign-direct-investment-inflows/>
74. China: Freedom in the World 2022 Country Report. Freedom House. 2022. URL: <https://freedomhouse.org/country/china/freedom-world/2022>
75. China-U.S. Relations. Embassy of the People's Republic of China in the United States of America. 2012. URL: http://www.china-embassy.org/eng/zmgx/gxjk2/201206/t20120629_4904664.htm
76. China-US Joint Statement. 1997. URL: <https://www.mfa.gov.cn/ce/ceus/eng/zmgx/zywj/t36259.htm>
77. China's National Defense in the New Era. 2019. URL: https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html
78. China v. America: A new kind of Cold War. The Economist. 2019. P. 9.
79. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations. United Nations. 1970. URL: <https://www.un.org/ruleoflaw/files/3dda1f104.pdf>
80. GDP ranked by country 2021. World Population Review. 2022. URL: <https://worldpopulationreview.com/countries/countries-by-gdp>

81. Harrison E. Salisbury. Mao effort to steel youth seen behind Peking purge. The New York Times. 1966. URL: <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/library/world/asia/081666peking-purge.html>
82. How America's relationship with China changed under Obama. World Economic Forum. 2016. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/america-china-relationship/>
83. How China became the largest exporter in the world. Ecomcrew. 2022. URL: <https://www.ecomcrew.com/largest-exporter/>
84. How many American factories are in China? CMHI Industrial. 2021. URL: <https://www.cmhi.com.hk/how-many-american-factories-are-in-china/>
85. Human Rights Watch. World Report 2021. 2021. P. 8–10.
86. Interim National Security Strategic Guidance. The White House. 2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>
87. MacFarquhar R. The last red bastion. India International Centre Quarterly. 2009. Vol. 36, no. 3/4. P. 224–233. URL: <http://www.jstor.org/stable/23006414>
88. Macias A. Biden signs bill that aims to streamline U.S. military aid to Ukraine. CNBC. 2022. URL: <https://www.cnbc.com/2022/05/09/biden-signs-ukraine-lend-lease-military-aid-bill-amid-russia-invasion.html>
89. Memorandum on Actions by the United States Related to the Section 301 Investigation of China's Laws, Policies, Practices, or Actions Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation. GovInfo. 2018. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-201800180/pdf/DCPD-201800180.pdf>
90. Meng X., Qian N. The Institutional Causes of China's Great Famine, 1959–1961. 2012. URL: <https://www0.gsb.columbia.edu/faculty/pyared/papers/famines.pdf>
91. National Security Strategy. The White House. 2010. URL: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf

92. Ranked: Visualizing the largest trading partners of the U.S. Visual Capitalist. 2022. URL: <https://www.visualcapitalist.com/us-largest-trading-partners-2022/>
93. Strategic Framework for the Indo-Pacific. The White House. 2021. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2021/01/IPS-Final-Declass.pdf>
94. Taiwan condemns Russia for violation of Ukraine's sovereignty. Focus Taiwan. 2022. URL: <https://focustaiwan.tw/politics/202202230009>
95. Tiananmen Square protest death toll 'was 10,000'. BBC News. 2017. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-42465516>
96. Trade and Development Report 2021. UNCTAD. 2021. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdr2021_en.pdf
97. U.S. Relations with Taiwan. United States Department of State. 2015. URL: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-taiwan/>
98. United States announces that it will recognize Communist China. History. 1979. URL: <https://www.history.com/this-day-in-history/united-states-announces-that-it-will-recognize-communist-china>
99. United States: Freedom in the World 2022 Country Report. Freedom House. 2022. URL: <https://freedomhouse.org/country/united-states/freedom-world/2022>
100. Walder A. G. Social change in post-revolution China. Annual Review of Sociology. 1989. P. 405–424.
101. Why Taiwanese are donating food, money and medical supplies to Ukraine. VOA. 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/why-taiwanese-are-donating-food-money-and-medical-supplies-to-ukraine-/6487801.html>
102. Ukraine exports by country. Trading Economics. 2021. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/exports-by-country>
103. Ukraine imports by country. Trading Economics. 2021. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/imports-by-country>

ЗГОДА здобувачки освіти Державного університету економіки і технологій про перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, **Лукашук Софія Іллівна**, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна бакалаврська робота **«Україна в системі геоекономічного суперництва США та Китаю»** виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомена з умовами такого розміщення.

08.06.2026

С. ЛУКАШУК